

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2018-2020

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Petra Holíková

**Profesní kvalifikace chůvy pro děti do zahájení povinné
školní docházky**

Praha 2020

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Lenka Petelíková

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED (PART TIME) STUDIES

2018-2020

DIPLOMA THESIS

Petra Holíková

**Professional qualification of nanny for children until the
beginning of compulsory school**

Prague 2020

Diploma Thesis Work Supervisor:

PhDr. Lenka Petelíková

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 13. 2. 2020

Petra Holíková

Poděkování

Děkuji všem pedagogům UJAK za profesionální výuku, která mi pomohla k vytvoření této diplomové práce.

Oceňuji erudovaný a vstřícný přístup mé vedoucí práce PhDr. Lenky Petelíkové.

Anotace

Tato diplomová práce s názvem Profesní kvalifikace chůvy pro děti do zahájení povinné školní docházky se zabývá tím, jak jsou absolventi rekvalifikačního kurzu připraveni na profesi chůvy. Zda je pro ně obsah a forma kurzu dostačující, jaká je jejich uplatnitelnost na trhu práce.

V teoretické části jsou na základě studia odborné literatury vymezeny pojmy rodina, rodičovská péče, kompetence chůvy a vzdělávání chůvy. Je zde popsána možnost získání profesní kvalifikace chůvy. V empirické části práce je popsána metodologie výzkumu, výsledky výzkumného šetření a doporučení, které se vztahuje a vyplývá k položeným výzkumným otázkám.

Klíčová slova

Autorizovaná osoba, dítě, chůva, motivace, profesní vzdělávání, rodina.

Annotation

This diploma thesis is called Professional qualification of nanny for children until the beginning of compulsory school. It deals with how the retraining course graduates are prepared for the nanny profession.

If the content and the form of the course is sufficient and how employable they are in today's labour market.

The theoretical part defines the terms family, parental care, nanny competence and nanny education. It describes the possibility of obtaining a professional nanny qualification.

The empirical part describes the methodology of the research, the results of the research and recommendations, which relates to and follows research questions.

Keywords

Authorized person, child, nanny, motivation, professional qualification, family.

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 ZÁKLADNÍ POJMY K TÉMATU	11
1.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA PRO ČINNOST PŘEDŠKOLNÍCH ZAŘÍZENÍ NEZAPSANÝCH V REJSTRÍKU ŠKOL.....	12
1.2 PRÁVNÍ ÚPRAVA PRO ČINNOST PŘEDŠKOLNÍCH ZAŘÍZENÍ ZAPSANÝCH V REJSTRÍKU ŠKOL	13
2 VÝZNAM RODINY	14
2.1 ZPŮSOBY PÉČE O DĚTI.....	17
2.2 RODINA V SOUČASNÉ DOBĚ	18
2.3 ROVNOPRÁVNOST MATKY A OTCE V RODINNÉM A PRACOVNÍM ŽIVOTĚ	21
3 CHŮVA V RODINĚ A V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	26
3.1 PROČ NAJMOUT CHŮVU DO RODINY.....	28
3.2 KOMPETENCE CHŮVY.....	29
3.3 PÉČE CHŮVY O DÍTĚ S OHLEDEM NA VÝVOJOVÉ FÁZE.....	32
3.4 KOMUNIKACE CHŮVY S RODINOU	38
3.5 CHŮVA V MATEŘSKÉ ŠKOLE	39
3.6 ZKUŠENOSTI ZE ZAHRANIČÍ.....	46
4 PROFESNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	49
4.1 SPECIFIKA VE VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH.....	49
4.2 MOTIVACE K PROFESNÍMU VZDĚLÁVÁNÍ	50
4.3 PROFESNÍ ZKOUŠKA.....	55
4.4 AUTORIZOVANÁ OSOBA, NELÉKAŘSKÝ ZDRAVOTNICKÝ PRACOVNÍK	58
PRAKTICKÁ ČÁST	60
5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	60
5.1 VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO CÍLE	60
5.2 OTÁZKY A HYPOTÉZY	60
5.3 VÝZKUMNÝ VZOREK	61

5.4	VÝZKUMNÁ METODIKA	61
5.5	ČASOVÁ ORGANIZACE VÝZKUMU PODLE JEHO FÁZÍ	62
5.6	VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	63
5.7	INTERPRETACE A DISKUZE	72
5.8	ZÁVĚRY VÝZKUMU	74
	ZÁVĚR	76
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	78
	SEZNAM ZKRATEK	81
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	82
	SEZNAM PŘÍLOH.....	83

ÚVOD

Téma diplomové práce „Profesní kvalifikace chůvy pro děti do zahájení povinné školní docházky“ jsem si vybrala proto, že je mi tato problematika velmi blízká. Setkávám se s budoucími chůvami jako zástupce autorizované osoby při rekvalifikačních zkouškách. Zároveň mnoho let pracuji s dětmi ve věku do zahájení povinné školní docházky a uvědomuji si, jak je pro děti v tomto věku důležité, aby prostředí, ve kterém vyrůstají, bylo podnětné, ale zároveň empatické.

Současná doba nabízí spoustu možností rozvoje člověka. Když člověk založí rodinu, stojí někteří před otázkou, zda se věnovat dětem nebo své kariéře, popřípadě za pomoci širší rodiny nebo cizího člověka obojímu.

Česká republika vybočuje v délce rodičovské dovolené v porovnání s ostatními zeměmi. Většina matek nebo otců se vrací do zaměstnání až po skončení rodičovské dovolené, která je tříletá. Někteří se vrací do pracovního procesu dříve. Důvodem bývá zachování kontaktu se zaměstnáním, nebo mezi dalšími důvody mohou být i ty finanční, obava z toho, jak zabezpečit rodinu. Další možností, proč nevyužít celou rodičovskou dovolenou je i to, že si matky či otcové nedovedou představit, že by se celou dobu věnovali pouze péči o děti a domácnost. Pracovat minimálně osm hodin denně až pět dní v týdnu a k tomu se starat o domácnost a děti, je velmi náročné. Existují alternativní formy zaměstnání – zkrácený pracovní úvazek, možnost pracovat z domova. Ale s těmi se většinou setkáváme jen u některých zaměstnavatelů a především ve velkých městech. Při péči o děti lze využít mateřských center, dětských skupin, mateřských škol a také chův. Velký důraz je kladen na dostupnost, kvalitu a kvalifikovanost jednotlivců, kteří působí v těchto institucích.

Při výběru chůvy si rodiče mohou vybrat osobu, která by odpovídala jejich požadavkům. V České republice je rodičům bližší model, kdy matka pečuje o dítě do 3 let věku. Zlom nastává u dětí starších, kdy je vyhledávána péče v mateřských školách. Pokud je tato instituce nedostupná, hledají se jiné způsoby péče o dítě. Dětství dítěte je velmi individuální a neopakovatelné, má zásadní vliv na vývoj člověka. V rodině získává dítě první zkušenosti, vzorce chování se učí od nejbližších osob.

Podnětné rodinné prostředí se projevuje láskou a pozorností, která je věnována dítěti. Rodiče jsou těmi, kteří mají toto prostředí zabezpečit. Pokud jim to pracovní povinnosti nedovolí, pak jsou to oni, kteří si dle svého nejlepšího svědomí vybírají člověka – chůvu, které svěří to nejdražší, co mají – dítě.

Odborníci se neshodují v názoru na nerodinnou péči. I když záleží na věku dítěte a způsobu této péče.

Tato práce se zaměří na problematiku vzdělávání chůvy, jejím vlivem na výchovu dítěte. Cílem diplomové práce je na základě vlastních zkušeností co by zástupkyně autorizované osoby při profesních zkouškách profesní kvalifikace chův, teoretických poznatků a analýzy vzdělávání ve vybrané organizaci prozkoumat oblast vzdělávání chův. Jak absolventi rekvalifikačního kurzu hodnotí obsah vzdělávacího kurzu z hlediska přínosu nových informací. Co vede ženy a muže k absolvování této rekvalifikace. Následně navrhnout možné úpravy a doporučení k danému kurzu.

TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY K TÉMATU

V této části diplomové práce se objevuje základní charakteristika pojmů, které souvisí s tématem práce.

Profesní kvalifikace – je možné ji získat složením zkoušky dle hodnotícího standartu příslušné profesní kvalifikace, tyto kvalifikace jsou uznávány podle předpisů, které jsou součástí Národní soustavy kvalifikací. Jde o způsobilost vykonávat určitou pracovní činnost, se kterou se jedinec uplatní na trhu práce.

Rodina – je neformální skupina lidí, kteří jsou spojeni manželstvím nebo pokrevně z jejich dětí.

Trendem současné doby je i rodinné soužití bez uzavření manželství. Klesá význam širší rodiny. Většinou rodina žije bez prarodičů, kteří mají dnes malý vliv na výchovu vnoučat. Stoupá průměrný věk žen, které porodí první dítě.

Rodinná péče – rodič má právo na mateřskou dovolenou v délce 28 týdnů (6 týdnů před porodem, 22 po porodu) a dále na rodičovskou dovolenou do 3 let věku dítěte.

Nerodinná péče – jde o službu, která probíhá v institucích jako kolektivní péče o dítě, nebo v domácnosti rodiče nebo chůvy jako individuální péče.

Mateřská asistentka – jde o osobu, která poskytuje nerodinnou péči o dítě, má k tomu příslušné oprávnění, profesní licenci.

Chůva – jako pomocná síla v domácnosti existovala již v minulých stoletích. V rodinách, kde měli větší počet dětí, tuto funkci zastávali i starší sourozenci. Práce chůvy obnášela péči o dítě, uspokojování jeho biologických potřeb. Současná doba klade na chůvy větší nároky. Měla by dítě rozvíjet, motivovat, učit adekvátně jeho věku. V rodině zastupuje rodiče.

1.1 Právní úprava pro činnost předškolních zařízení nezapsaných v rejstříku škol

Předškolní zařízení, která nejsou zařazena do rejstříku škol a školských zařízení, podléhají především režimu živnostenského zákona a dalším právním předpisům:

- Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (Živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (nový), ve znění pozdějších předpisů

Zda se bude jednat o živnost volnou nebo vázanou rozhoduje věk dítěte, kdy hranicí jsou tři roky věku dítěte.

Živnost tzv. volná je o poskytování služeb spočívající ve výchově dětí nad tři roky věku v zařízeních nezapsaných v rejstříku škol a školských zařízení. Tato živnost může být využívána i při poskytování služeb pro rodinu a domácnost, kdy jde o péči o dítě v rodině. Je možné i krátkodobé hlídání dětí ve věku do tří let. K získání této živnosti není třeba prokázat odbornou způsobilost.

Živnost tzv. vázaná: „Péče o dítě do tří let věku v denním režimu“ je živností, kdy je nutné prokázat odbornou způsobilost.

Živnostenské podnikání, volný pohyb služeb, podpora podnikání (2019) uvádí odbornou způsobilost k výkonu povolání:

- *„Odborná způsobilost k výkonu povolání všeobecné sestry nebo zdravotnického asistenta nebo ošetřovatele nebo porodní asistentky nebo záchranáře podle zvláštního právního předpisu.*
- *Odborná způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka nebo pracovníka v sociálních službách podle zvláštního předpisu.*
- *Odborná kvalifikace k výkonu povolání učitele mateřské školy podle zvláštního právního předpisu.*

- *Profesní kvalifikace pro činnost chůvy pro děti do zahájení povinné školní docházky podle zvláštního právního předpisu“.*

Jde o výchovu dětí v denním nebo týdenním režimu, která se zaměřuje na rozvoj komunikačních dovedností, rozumových, hudebních, výtvarných a pohybových schopností. Vedení svěřených dětí k hygienickým návykům. Zajištění bezpečnosti v oblasti zdraví, včetně poskytnutí první pomoci.

1.2 Právní úprava pro činnost předškolních zařízení zapsaných v rejstříku škol

Školská zařízení, která jsou zapsaná v rejstříku škol, se řídí mnoha předpisy, jejichž plnění je předmětem kontroly zřizovatele, nadřízených orgánů, orgánů státní správy. Mezi základní patří:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 14/2005., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.
- vyhláška č. 107/2004 Sb., o školním stravování, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění pozdějších předpisů.
- Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání.
- Norma ČSN EN 1729-1 (911710) - Nábytek - Židle a stoly pro vzdělávací instituce - Část 1: Funkční rozměry.

2 VÝZNAM RODINY

Zeptáme-li se dospělého jedince, co pro něho znamená rodina, můžeme získat velmi mnoho různých odpovědí. Rodina je tam, kde je doma, kde je přirozené prostředí pro člověka. Je to velmi důležité místo, do kterého se narodíme, vyrůstáme v něm. Člověk je tvor, který potřebuje blízkost a kontakt s dalšími lidmi, kteří ho respektují takového, jaký je. Bez přetvářky.

MATĚJČEK (1986, s. 9) říká, že *„rodina je přístav jistoty, odkud se i děti budou vydávat na dobrodružné výpravy za poznáním světa, ale kam se také budou vždy rády vracet“*.

Rodina je soukromým prostorem, kde se plní přání všech, kteří do daného členství patří. Členové se vzájemně respektují. Ale vzor, jak má rodina vypadat, jak má vypadat rodičovství, mateřství, otcovství, náplň jednotlivých rolí v rodině, není nikde jasně definována. Proto se může zdát dnešní rodina nestabilní. Partnery dnes rozumíme dvě osoby, které spolu sdílí prostor, stejný směr a cíl, chtějí spolu vytvořit rodinu.

Partneři a děti tvoří základní společenství rodiny. K tomu se dále přidávají rodiny partnerů a vytváří se rody. PREKOP (2014, s. 97) hovoří, že k rodu náleží:

- *„dítě a jeho sourozenci,*
- *rodiče a jejich sourozenci,*
- *prarodiče,*
- *někdy dokonce i praprarodiče*
- *všichni, kdo v systému uvolnili místo druhým, například první muž nebo první žena rodičů nebo prarodičů (nebo vztahy, které se podobají manželským, i v tom případě, že došlo k rozchodu nebo rozvodu), někdejší snoubenec nebo snoubenka, žena nebo muž, s nimiž někdo z rodu měl dítě, a všichni, kteří skrze nešťastnou událost, odchod nebo smrt uvolnili místo ostatním z rodu“*.

Rodičovská péče a vytváření podnětného prostředí má velký vliv na vývoj dítěte. Primární vztah mezi matkou a dítětem vzniká již během těhotenství. Dítě je ovlivňováno způsobem soužití rodičů, jejich vztahem k němu. Rodiče formují osobnost dítěte.

PRŮCHA, KOŤÁTKOVÁ (2013, s. 29) socializaci rozumí: „*proces, jímž se jedinec začleňuje do společnosti, které jej obklopuje, aby v něm mohl žít, pracovat, vzdělávat se. Podstatou tohoto procesu je, že si jedinec osvojuje způsoby života společnosti, přejímá její hodnoty a normy a učí se zastávat určité sociální role. Hlavním obdobím života, v němž se socializace uskutečňuje nejvýrazněji, je právě dětství*“.

Rodina je pro dítě, zejména v prvních letech života, velmi důležitá. Ve společnosti se objevují různé názory na to, jak vychovávat dítě. Jeden z těchto názorů je, že dítě by mělo být v nepřetržité péči matky do věku tří let. Rodina a rodinné bezpečí dává dítěti pocit jistoty a bezpečí. To ve chvíli, kdy se odehrává ve známém prostředí domova, za přítomnosti blízkých osob. Ovšem proti tomu je slyšet názor, že dlouhá rodičovská dovolená je pro některé matky či otce důvodem ke ztrátě kontaktu se svou profesí, nebo úplnou ztrátou pracovního místa. Proto někteří rodiče hledají cesty, jak se věnovat svému dítěti a zároveň i pracovat. Je třeba najít takovou formu náhradní péče o dítě v době, kdy rodič bude pracovat, aby vyhovovala všem zúčastněným stranám.

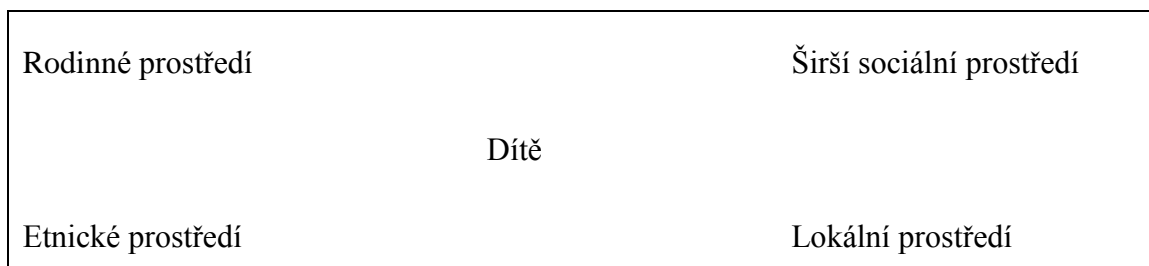
MATĚJČEK (1992, s. 28 – 32) popisuje „*definici rodiny chápat odlišně z pohledu mnoha odborníků. Každý z nich vypočítává řadu znaků, kterými je rodina dána. Podle právníka by měla rodina plnit určitá právní ustanovení, jenž se na ni vztahují. Jiní odborníci ji chápou jako plnění určité pospolitosti a základní funkce. Rodina v první řadě formuje osobnost dítěte a uspokojuje základní psychické potřeby dítěte, tak jeho rodičů, či vychovatelů. Je pro ni nezbytné, aby se vytvářely hluboké a citové vztahy mezi dítětem a jeho vychovatelem. Jedná se o uspokojení potřeby životní jistoty. Děti lásku nejen přijímají, ale také dávají. Měla by být uspokojena potřeba otevřené budoucnosti, což znamená společné prožívání, plánování a formování osobnosti dítěte. V rodině by měla fungovat vzájemná sdílnost, učení vzorem, společné činnosti, což je základním předpokladem pro další vzdělávání. Není to vzdělávání podle osnov, dítě si tímto odnese obraz a vzor otevřenosti a přirozenosti. Pro rodinu je typická interakce. Jak vychovatel,*

tak dítě jsou vzájemně ovlivněni. Nezbytnou součástí vzájemného soužití je správné užívání odměn a trestů a zachování patřičného odstupu a nadhledu“.

Můžeme se domnívat, že současná doba mění roli muže v rodině. Otec přestává být pro dítě vzorem, také tím, kdo nastavuje hranice a zároveň učí dítě k úctě a pokoře k matce. Absence otce v rodině je častý problém. Může být nepřítomný z důvodu rozvodu, úmrtí, nebo rozhodnutí matky se starat o dítě sama a otce nepřiznat. Mnoho dětí – synů tak nemá možnost učit se nápodobou od rodiče stejného pohlaví. Chybí vzor chování úplné rodiny, vzor dělby domácí práce v rodině.

Podoba rodiny je odlišná i kulturními kontexty. Ideálem je rodina úplná, tedy matka, otec a děti. Ale můžeme se setkat i s rodinou neúplnou, tedy jen jedním rodičem a dětmi. A také rodinou, která se skládá z rodičů, kteří mají děti z původních rodin a je doplněná dítětem či dětmi společnými.

Obrázek 1: Faktory působící na vývoj dětí

Zdroj: Průcha, Kořátková, Předškolní pedagogika

Pro zdárný vývoj dítěte je důležité fungující rodinné prostředí, které se dá obtížně nahradit jinými formami péče o dítě. Fungující rodinu můžeme poznat ze schopnosti poskytnout péči členům domácnosti a naplnění jejich materiálních a fyzických potřeb. Je důležité, aby se členové rodiny v domácím prostředí cítili bezpečně, mohou mezi sebou otevřeně komunikovat, měli společné aktivity.

2.1 Způsoby péče o děti

Pokud se rodič nemůže starat o své dítě z důvodů finančního zabezpečení rodiny, nebo jiných důvodů. Má několik možností, jak svou péči nahradit.

- Jesle – zařízení pro péči o děti od věku 0 do 3 let. V současné době je těchto zařízení velmi málo a jsou po republice nerovnoměrně rozmístěna. Jsou zřizovány především obcemi.
- Mateřské školy – předškolní zařízení, které je určeno především pro děti od 3 let do nástupu povinné školní docházky v základní škole, nejdříve od 2 let. Od školního roku 2017/2018 bylo zavedeno povinné školní vzdělávání rok před nástupem do základní školy. Tato zařízení poskytují vzdělávání dle školského zákona. Po dobu povinného předškolního vzdělávání je ve veřejných mateřských školách vzdělávání bezúplatné (§ 123 zákona 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů) Spolu s tím bylo zavedeno individuální vzdělávání jako možná alternativa plnění povinného předškolního vzdělávání v mateřské škole. Zřizovány jsou obcemi, kraji, církví, soukromými či jinými právníckými osobami. Rozlišujeme mateřské školy veřejné, soukromé, firemní.
- Péče o dítě do 3 let v denním režimu na základě živnostenského listu – jde o vázanou živnost, která se řídí zákonem č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů a spadá pod Ministerstvo průmyslu a obchodu.
- Péče o dítě na základě živnostenského listu „Poskytování služeb pro rodinu a domácnost“ – služba, která je poskytována rodině pro děti téměř bez omezení věku. Jako pravidelná činnost je možná pro děti od 3 let a starší. Pro děti do 3 let je přípustná jako služba krátkodobá, příležitostná.
- Dětská skupina – hlídání a péče o dítě, které není v režimu školských předpisů, nezajišťuje vzdělávání, ale poskytuje výchovnou péči adekvátně přiměřenou věku dítěte dle zákona č. 247/2014 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině. Pravidelná péče je pro děti od 6 měsíců do zahájení povinné školní docházky v mateřské škole. Poskytovatelem může být zaměstnavatel, územní samosprávný celek,

obecně prospěšná společnost, nadace, vysoká škola, spolek, osoba evidovaná podle zákona o církvích a náboženských společnostech, právnická osoba. Pečující osoby musí být odborně způsobilé.

Obrázek 2: Kolektivní péče o děti předškolního věku v ČR

Zdroj: VÚPSV, 2014, (cit. 2020-01-05)

2.2 Rodina v současné době

Současná doba klade velmi velké nároky na rodinu. Civilizační tlaky jsou překážkou v tom, abychom mohli realizovat plně funkční rodinu. Dnešní rodiče jsou uspěchaní, úzkostní, perfekcionistačtí, nároční, vzdělaní, ovlivněni komercí, zaměřeni na výkon.

I když charakterizovat dobrou rodinu, dobrou matku, dobrého otce umíme. Ovšem v dnešní době začíná působit na rodinu kalkulačka. Tím, že věk matek vzrůstá, je logické, že se nejprve věnují své kariéře.

KOLEKTIV AUTORŮ (2013, s. 69) konstatuje, že HELUS říká: „Jmenovitě:

- *Dítě je zásahem do kariéry v situaci, kdy kariérní vzestup se vnucuje jako vůdčí téma životní náplně.*
- *Dítě je zásahem do způsobu života – omezuje či zcela znemožňuje oddávat se navyklym zálibám, bez kterých je dnes těžko si život vůbec představit.*
- *Dítě je zásahem do rodinné (a osobní) ekonomiky – opakovaně je dokládáno, že dítě je drahé od narození a jak roste, prodražuje se stále víc.*
- *Vnucují se otázky, co z něj vyroste – vždyť stále jsme bombardováni doklady, že to vůbec nemusí být v souladu s našimi očekáváními. A co pak?*
- *Vnucují se pochyby, zda do tohoto nejistého světa je vůbec zplození dítěte zodpovědné.*
- *A jednou z nejvyhrocenějších obav, které pomyšlení na dítě vnuká je, jak se se všemi výše zmíněnými problémy a jejich kumulací bude vyrovnávat partner. Nebude to vše posléze prožívat jinak než já a nesouladně se mnou?“.*

Příklady těchto negativních myšlenek poukazují na to, že se mění klima rodiny, do kterého se děti narodí.

Stále častěji dochází k selhání rodiny, kdy se z úplné stane neúplná a nefunkční. Potom je nutné nahradit chybějícího partnera při péči o dítě institucemi nabízejícími výchovu a vzdělávání dětí, nebo jedincem, který se výchovou dětí zabývá jako svou profesí.

PREKOP (2014, s. 102) říká, že: „Dnešní otcové mnohdy pohrdají svými vlastními otci, kteří si ušpinili ruce ve válce nebo v časech politických turbulencí. Zároveň se však zřikají pozitivní mužské síly, k níž patří agresivita ve smyslu rozhodného zásahu v akutních situacích. (Latinské slovo *aggredi* nemá jen destruktivní význam, nýbrž také pozitivní ve smyslu „přistoupit k druhému a pokusit se ho získat“.) Tato síla schází mnoha mužům v jejich manželském vztahu, ale také při výchově dětí, a to především tehdy, když jsou konfrontovány se skutečnými problémy. Mnozí muži se však zřikají své otcovské síly také proto, že ve své původní rodině, v níž bylo z různých důvodů málo dětí (málo otců po válce, plánované rodičovství atd.), zůstávali příliš dlouho v područí svých

matek a stali se „maminčinými mazánky“. Chlapec tak vedle maminky přijal roli táty. Protože se musel řídit radami matky, nemohl rozvinout své mužství“.

V těchto případech je těžké chtít po muži, aby zastával roli otce, protože se to neměl kde naučit. Proto řada manželství a partnerství selhává.

Otec je ve výchově potomka nezastupitelný. Vychovává poněkud jiným způsobem než matka. Výchova malého dítěte je velmi náročná a někteří muži nechávají tuto práci na ženě. Čekají, až dítě vyrostne a budou s ním moci podnikat mužské aktivity. Zapojením obou rodičů do výchovy, je pro dítě přínosné. Zvyká si na různé způsoby jednání a řešení situací.

MERTIN (2004, s. 75) říká, že:

- *„Pro rozvoj dítěte je žádoucí, aby se muž zapojoval do veškeré péče o dítě od prvních dnů po narození.*
- *Mužský přístup k výchově je pro rozvoj dětí stejně důležitý jako ženský.*
- *Zapojení mužů do výchovy představuje posílení prevence nepříznivého vývoje dětí.*

PREKOP (2014, s. 103) konstatuje, že: *„Dnešní emancipovaná žena si osobuje právo být stejně silná jako její muž. Díky pokračujícím důsledkům konstelací z původní rodiny se mnohdy dobře míněné úsilí vymkne z kloubů. Emancipace se nachází v hlavě, v srdci a břicho sídlí strach, hněv a nenávisť, neboť syn se vyvíjí v malého tyрана, otec se zcela zříká své role a máma se necítí ani v roli matky silná, nýbrž bezmocná“.*

Mnohé ženy toto pocitové selhání řeší změnou svého vystupování, snaží se být silnější než muž. Vrací se velmi brzo ke svému zaměstnání. V tuto chvíli využívají služeb babiček a dědečků. Pokud ti nejsou k dispozici, najímají si pro tuto příležitost chůvu.

Tabulka 1: Souhlas s výroky týkajícími se vlivu pečovatelských závazků na rodiče, podle pohlaví, vzdělání a přítomnosti dětí (v%)

	celkem	pohlaví		vzdělání			přítomnost dětí	
		muž	žena	ZŠ, bez maturity	maturita, VOŠ	VŠ	0	1+
domácí péče o děti vážně ohrožuje pracovní kariéru ženy								
určitě/spíše souhlasím	54,4	49,8	58,7	46,3	57,5	61,3	63,0	51,6
určitě/spíše nesouhlasím	45,6	50,2	41,3	53,7	42,5	38,7	37,0	48,4
mít děti znamená příliš velké omezení rodičů								
určitě/spíše souhlasím	40,6	42,6	38,7	45,8	39,0	34,2	54,9	36,0
určitě/spíše nesouhlasím	59,4	57,4	61,3	54,2	61,0	65,8	45,1	64,0

Zdroj: Rodina a zaměstnání II. Mladé rodiny, 2007, VÚPSV. (online 2020-01-03)

2.3 Rovnoprávnost matky a otce v rodinném a pracovním životě

Žena a muž jsou rovnocenné bytosti, ale zároveň se doplňující bytosti. Nejen v historii, ale i v současné době dochází k boji o vyrovnané postavení obou pohlaví. Můžeme konstatovat, že matriarchát se střídá s patriarchátem. Historicky bývá muž označován za lovce, žena za strážkyni domácího krbu, která se podřizuje rozhodnutí muže. Pouze v době válečných konfliktů musely ženy zastávat roli matky i otce.

V polovině 19. století získaly ženy volební právo a v tu chvíli se mohl naplno rozběhnout emancipační proces. Ovšem pokud jde o vzdělání, neměly to ženy jednoduché. Emancipační proces byl jednostranným, proto vyvolával různorodé reakce, došlo i na zlehčování genderové problematiky také ze strany žen. Snaha o rovné příležitosti žen a mužů byla nepochopena a celý proces byl zaměřen na snahu o srovnání biologických rozdílů a srovnání role otce a matky. Současná doba podporuje emancipační snahy žen. Ať jde o pracovní příležitosti na trhu práce, nebo o partnerské soužití žen a mužů a stejně tak o rodičovské role.

KOLÍNSKÁ (2015, s. 3) konstatuje, že: „Putování lidským životem nás přivádí na mnohé křižovatky, kdy se musíme rozhodovat, jakým směrem se vydat. Jsme-li dobře připraveni, není čeho se obávat. Konec konců přípravou na samotný život trávíme

odhadem čtvrtinu až třetinu svého života. Dlužno podotknout, že zde sehrávají významnou roli naši rodiče a rodinné zázemí, ve kterém vyrůstáme.

Vliv rodiny bývá často podceňován a zlehčován. Životní zkušenosti však vedou i významné osobnosti k výrokům, které upozorňují na jedinečný přínos rodinného zázemí na rozvoj lidské osobnosti. Rodiče mají povinnost vychovávat své děti v lásce a spravedlnosti, starat se o jejich tělesné a duchovní potřeby a učit je vzájemně se milovat a sloužit jeden druhému, dodržovat hodnoty a být občany, kteří dodržují zákony, kdekoliv žijí.

V souvislosti s rodinou a péčí se zákonitě nabízí otázka rovných příležitostí žen a mužů. Jakkoliv se domníváme, že se jedná o aktuální otázku, není tomu tak, rovností se zabýval už filosof Tomáš Garrigue Masaryk ještě dříve, než se stal prvním prezidentem Československa. Například v roce 1907 v době svého pobytu ve Spojených státech v přednášce Ženská otázka podpořil myšlenku rovnosti žen a mužů slovy, že se vždy říká, že žena od přírody je ustanovena k tomu, aby byla matkou, a mateřství se prohlašuje za svaté.“

Některé životní křižovatky vyžadují náročná rozhodování. Ve většině případů se jedná o rozhodování mezi kariérou a rodinným životem. Kariéru může narušit neplánované rodičovství, ale i plánované rodičovství. Hledání řešení není jednoduché a nikdy není jedna cesta, která by byla řešením pro všechny. Otec i matka potřebují čas na sebe, na rodinu. Ovšem zaměstnavatel na ně klade své potřeby a zájmy. Najít kompromis je složité. Ale když matka a otec vědí, že je o jejich dítě dobře postaráno v institucionální péči nebo o dítě pečuje chůva, mohou se dobře soustředit na svůj pracovní výkon.

KOLÍNSKÁ (2015, s. 5) se vyjadřuje tak, že: „*Možnosti, které usnadňují sladění rodinného a pracovního života, vycházejí především z potřeby rodičů malých dětí a dětí starých rodičů, ti mají sladování nejsložitější. Musejí nejprve vyřešit klíčovou otázku: “Kam s nimi?” – tedy, kdo se postará o jejich děti nebo bezmocné rodiče. Což zejména v případě malých dětí není v současné době zrovna snadný úkol, protože kapacita zařízení péče o předškolní děti pokulhává za potřebami rodičů.*

Krom toho uvedené skupině zaměstnanců často vyhovují alternativní a flexibilní formy práce, kterým je dobré věnovat cílenou pozornost. Poslední příjemnou pobídkou se mohou stát prorodinné benefity. Není sice cílem této publikace seznamovat se všemi nástroji sladování pracovního a rodinného života, přesto pro úplnost uvádím základní přehled flexibilních a alternativních forem práce:

1. Flexibilní uspořádání pracovní doby:

- pružná pracovní doba,*
- konto pracovní doby*
- individuální úprava pracovní doby (posunutí začátku nebo konce směny, stlačený pracovní týden),*
- práce na částečný úvazek.*

2. Sdílený úvazek.

3. Distanční formy zaměstnávání:

- práce z domova (homeworking) – trvalé pracoviště doma,*
- home-office - možnost částečně pracovat z domova,*
- teleworking – práce z různých míst.*

A ještě pár slov k prorodinným benefitům. Zjednodušeně lze říci, že prorodinným benefitem se stává každá ulehčení, které rodině pomůže snížit zátěž, která je na ni kladena. Žádný z benefitů není povinný a nelze se jej domáhat, je však možné otevírat diskusi se zaměstnavateli. Mezi základní a nejvíce přínosné benefity stále patří nabídka služeb péče o děti zaměstnankyň/ců, nebývá však kvůli nedostatečnému legislativnímu rámci často poskytována.

Firmy zatím povětšinou setrvávají v zaběhaných stereotypech, a sice za základní nabídku považují pořádání firemních akcí pro celou rodinu. Roli zřejmě sehrává nejen tradice, ale také to, že se akce pro rodiny organizují většinou jednou či dvakrát do roka a že pro organizace jednorázové akce nebývá náročná fyzicky ani finančně.

Další častěji nabízenou službou pro děti zaměstnankyň/ců, která zřejmě také vychází z tradice, jsou dětské tábory. Nově zavádějí firmy přebalovací pulty. Jen velmi malý

počet firem nabízí například příspěvky na předškolní péči o děti svých zaměstnankyň/ců nebo svoz dětí do školek“.

Zcela nové možnosti volby dává všem rodičům uzákonění vzdělávacího rekvalifikačního kurzu „Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky“. Mohou si vybrat ze dvou alternativ.

Jedna z možností je, že se rodiče rozhodnou využít služeb kvalifikované chůvy a svěřit ji své dítě nebo děti.

Druhá, neméně zajímavá alternativa je, že o děti svých zaměstnanců se postará zaměstnavatel tak, že zřídí firemní kolektivní zařízení. Tyto možné způsoby péče o dítě mohou využívat služeb kvalifikovaných chův. Chůva, která je profesionální pečující osobou, odpovídá za služby, které nabízí a zároveň za jejich provedení. Velkým úspěchem působení chův na děti je spokojené dítě.

KOLÍNSKÁ (2015, s. 6) říká, že: „Naším velkým přáním je navést především rodiče a chůvy správným směrem tak, aby předešli nedorozumění. Pečující osoba se svým způsobem stane pomocníkem, ne-li členem domácnosti, proto je na místě položit si vzájemně otázky a očekávat zcela otevřené odpovědi, aby se obě strany lépe poznaly a mohly si vzájemně důvěřovat. Neznamená to jen poznat prostředí, kde bude dítě v péči. Daleko důležitější bývá, aby osobnost pečující osoby – její schopnosti a dovednosti, stejně jako její světonázor – byla blízká rodičům. Rodiče by měli mít zájem odhalit všechna „zákoutí“ péče jinou osobou, proto není třeba se obávat detailních dotazů, a to vzájemně. Vždyť pečující osoba potřebuje mít pocit, že si s rodiči rozumí.

Nemohu své pojednání zakončit jinak, než se vrátit k rovným příležitostem. Pokud mluvíme o péči o děti, automaticky se nám vybaví žena – matka, babička, chůva. Ani profesní kvalifikace nepočítá ve svém názvu s mužským ekvivalentem. Přesto bychom měli s pečujícími muži počítat. Už volba, komu svěřujeme naše dítě do péče, by měla být výsledkem rozhodovacího procesu, na kterém se podílejí oba rodiče. A naskytne – li se příležitost, aby o dítě pečoval muž, pak vězte, že mužské opatrování bývá jiné, ale dětem prospívá“.

Předpokládáme, že mužů, kteří budou působit v pracovní pozici chůvy, bude málo. Ale pokud budou, pro děti jejich péče bude přínosem. Stejně tak bychom měli dát možnost pečovat o děti raného věku starším osobám. Protože babičky a dědečkové v dnešní době dětem chybí. Není špatná varianta, když rodiče zaměstnají chůvu v pokročilejším věku dospělosti. Její životní zkušenosti mají nevyčísitelnou hodnotu, její životní moudra jsou velkým přínosem pro děti, o které se osoba bude starat. Je třeba ocenit praktické zkušenosti, které získali především v průběhu vlastního života v oblastech, které nestudovali a nemají z nich žádný certifikát, žádný výuční list, žádný diplom, žádné vysvědčení. Na pozici chůvy budou mít k dítěti trochu jiný přístup, právě pro jejich životní zkušenosti a pro dítě to bude přínosné. Samozřejmostí je, že vše co chůva s dítětem dělá, jak k němu přistupuje, jak s ním komunikuje, jakým způsobem a co všechno ho učí, s tím musí být oba rodiče obeznámeni a vyjádřit souhlas. Pokud se podaří vybrat pro dítě vhodnou chůvu, jsou rodiče v jednodušší situaci, protože se mohou věnovat své kariéře oba. Dalším důvodem, proč oba rodiče chtějí chodit do zaměstnání, i když mají malé dítě, může být i to, že potřebují finančně zabezpečit rodinu a někdy jeden plat v rodině nestačí. Předpokladem tohoto je, mít štěstí na chůvu, která „zapadne“ do rodiny.

3 CHŮVA V RODINĚ A V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Dítě si již během těhotenství a narození vytváří vztah s matkou, jako osobou pečující. Z různých výzkumů vyplývá, že dítě je schopné si vytvořit vazby i na další osoby. Především otce, starší sourozence, prarodiče. Proto lze říci, že hlavní pečující osoba – matka, je ve své pozici zastupitelná. Ovšem pod podmínkou, že ten, kdo matku bude zastupovat, bude uspokojovat potřeby dítěte stejně jako matka a svou péčí bude navazovat na její péči, beze změn.

MATĚJČEK, (2015, s. 37) upozorňuje na důležitost psychických potřeb dítěte:

„1. Potřeba určitého množství, kvality a proměnlivosti vnějších podnětů. Takovým přívodem podnětů se organismu umožňuje, aby se „naladil“ na žádoucí úroveň aktivity. Pro člověka to znamená, že se nebude nudit ani, že nebude soustavně podněty přetěžován.

2. Potřeba určité stálosti, řádu a smyslu v podnětech. Říkáme tomu „smysluplný svět“. Naplnění této potřeby umožňuje, aby se z podnětů, které k nám prostřednictvím všech našich smyslů přicházejí, staly zkušenosti, poznatky a pracovní strategie. Kdybychom totiž všechno dění ve svém okolí vnímali jen jako náhodné, vznikl by z toho chaos a ničemu bychom se nemohli naučit. Jde tedy o základní potřebu umožňující učení.

3. Potřeba prvotních citových a sociálních vztahů, tj. vztahů k osobám prvotních vychovatelů. S touto potřebou jsme vlastně začínali v našem úvodním eseji a zatím jsme se jí věnovali nejvíce. Náležitě uspokojení této potřeby přináší dítěti pocit životní jistoty a je podmínkou pro žádoucí vnitřní uspořádání osobnosti.

4. Potřeba identity, tj. potřeba společenského uplatnění a společenské hodnoty. Z náležitého uspokojení této potřeby vychází zdravé vědomí vlastního já. Toto vědomí pak je dále podmínkou pro to, aby si člověk mohl na své vývojové dráze osvojit užitečné společenské role a stanovit si hodnotné cíle pro svá snažení.

5. K těmto čtyřem potřebám jsem pak teprve později přidal ještě potřebu pátou, totiž potřebu otevřené budoucnosti neboli životní perspektivy. Její uspokojení dává lidskému

životu časové rozpětí mezi otevřeností a uzavřeností osudu, mezi nadějí a beznadějí, mezi životním rozletem a zoufalstvím“.

Obecně lze říci, že nezáleží na kvantitě společně stráveného času rodiče s dítětem, ale kvalitě. Tedy nejde o množství času, které matka nebo otec s dítětem tráví, ale o tom jak a jakým způsobem společný čas využijí.

PREKOP (2001, s. 78) říká, že: *„Čím je dítě menší a citlivější, tím závislejší je na neměnitelnosti svého okolí“.*

Ve chvíli, kdy do rodiny vstupuje cizí pečující osoba – chůva, je nutné si stanovit jasná pravidla a kompetence. Přestože pojem „chůva“ nemá oporu ve slovníku, toto povolání existuje. Chůvu si rodiče vybírají sami na základě doporučení, inzerátu nebo z hlídacích agentur. Výběr chůvy není snadné. Měla by být spolehlivá, empatická, flexibilní, vzdělaná v oboru, věnovat se dítěti.

PREKOP (2014, s. 66) hovoří, že: *„Základní potřeby musí být uspokojeny a nesmějí zůstat nenasyceny. To platí v první řadě o základní potřebě bezpečí a vazby, neboť to se rovná pudu sebezáchovy“.*

Rozhodnutí o tom, kterou chůvu vybrat a svěřit jí dítě, je velmi náročné, zodpovědné.

O čem je třeba přemýšlet, když rodiče vybírají chůvu:

- čistý trestní rejstřík,
- dobrý zdravotní stav,
- předchozí zkušenosti,
- pozitivní reference,
- první dojem,
- vzdělání v této oblasti,
- motivace k této pracovní pozici,
- věk adepta,
- časové možnosti adepta,
- způsob chování a vystupování.

Pokud se rodině podaří vybrat správně, má to určité výhody. Když chůva pracuje v domácnosti rodiny, tak se dítěti věnuje individuálně, v prostředí pro dítě známém. Rodiče mohou být klidní a soustředit se na svou profesi. Nevýhodou může být finanční náročnost této služby. Chůva by měla mít s rodinou sepsanou pracovní náplň, kterou musí důsledně dodržovat. Měla by mít připravený plán činností, co s dítětem bude každý den dělat. Tento plán obsahuje každodenní pobyt venku, edukační hry, hry na rozvoj komunikačních dovedností, na rozvoj vědomostí, správných návyků. Pokud má v péči více dětí, musí plán respektovat individuální schopnosti a dovednosti každého dítěte.

MERTIN (2004, s. 67) konstatuje, že:

- *„Důležité osoby by měly být zejména u předškolních dětí ve výchovných postupech a rozhodnutích jednotní.*
- *Přijímání odlišností se dítě musí učit postupně.*

V případě, že má chůva jiné představy o výchově dítěte než rodiče, potom je nutné osobu chůvy vyměnit. Negativní na tomto je to, že si dítě zvyká na další cizí osobu. Některým dětem to nemusí být příjemné a mohou s tím mít problém.

3.1 Proč najmout chůvu do rodiny

Mezi další důvody, proč rodiče hledají chůvu, lze zařadit i to, že se vrací matka či otec do zaměstnání. Dalším důvodem může být to, že chybí soužití se širší rodinou, nejsou v blízkosti prarodiče. Neméně důležitým faktorem při rozhodnutí svěřit dítě chůvě může být i to, že se rodiče chtějí věnovat jeden druhému. Protože při každodenní péči o dítě je obtížné najít si čas jeden pro druhého.

GENDER - Rodina a rodičovství v individualizované společnosti uvádí: *“Rodičovství se stává stále zodpovědnějším úkolem. Rodiče jsou povinni milovat své dítě a udělat maximum pro jeho rozvoj. V prostředí naší industriální společnosti je to pak zpravidla žena, která se musí pro dítě obětovat. Časem se však objeví dilema – čím více času věnuje dítěti, tím méně času má na partnera. Partnerský vztah se tak dostává*

na vedlejší kolej a dítě spíše, než aby partnery spojovalo, je rozděluje. Párem dnešních dnů se tak stává spíše právě matka a dítě.” (online, cit. 2020-01-05)

Svěřit své dítě cizímu a zcela neznámému člověku je velmi stresující a náročné. Pokud péče o dítě probíhá v domácnosti rodiny, je třeba velké množství ohleduplnosti, důvěry, vzájemné tolerance a klást důraz na plnění domluvených pravidel. To proto, aby nedocházelo k velkému narušení soukromí, ale pouze jen v míře nezbytně nutné. Od chůvy se v oblasti péče o dítě očekává například krátkodobé, příležitostné hlídání, pravidelné a dlouhodobé hlídání, doprovod dětí na zájmové aktivity, péče o nemocné dítě, pořádání různých dětských oslav, doprovod dětí do mateřské školy nebo základní školy, doučování učiva, komunikace v cizím jazyce, hlídání dětí na rodinné dovolené.

3.2 Kompetence chůvy

Pro to, aby byl jedinec uplatnitelný na trhu práce, měl by rozvíjet své dovednosti, schopnosti a znalosti. K rozvoji lze využít proces učení a vzdělávání. Jedinec by se měl naučit rozvinout svou silnější stránku, osobní dovednosti nebo-li osobní kompetence, které mu pomohou dosáhnout jeho potenciálu. Osobní kompetence velmi úzce souvisí se zaměstnatelností jedince a ovlivňují jeho vhodnost k danému pracovnímu místu.

PRINCE (2016, s. 15) říká, že: *„žijeme v době neslýchaných změn, složitosti a soutěžení. Pokroky v technologiích, globalizace, ekonomická nejistota, nestálá pracovní místa a měnící se společenská dynamika nás všechny staví před výzvy a příležitosti, jaké lidstvo dosud nepoznalo.“*

Kompetence charakterizují člověka a ovlivňují jeho pracovní výkon. Můžeme je přirovnat k tzv. soft skills = měkkým dovednostem.

Mezi měkké kompetence patří:

- uspokojování zákaznických potřeb,
- kreativita,
- flexibilita,

- kooperace,
- samostatnost,
- plánování a organizace práce,
- řešení problémů, zvládání stresu,
- aktivní přístup,
- verbální a nonverbální komunikace,
- asertivita,
- prezentace,
- vedení lidí,
- orientace v informacích a schopnost je použít.

Chůva by měla většinu těchto měkkých kompetencí zvládat a k tomu by měla být prověřená, milá, srdečná, ochotná, měla by si umět poradit v mimořádných situacích, které se mohou neplánovaně vyskytnout. Měla by mít praktické zkušenosti s dětmi z jiné rodiny nebo ze školské instituce. A mít znalosti z poskytování první pomoci. Najít člověka, který má všechny požadavky rodičů, není jednoduché. Rodiče za hlídání dítěte platí, a proto chtějí pro své děti jen to nejlepší. Mohou hledat sami, nebo přes agentury, které jim doporučí chůvy, podle zadaných požadavků.

Při výběru chůvy je možné se zaměřit na její zkušenosti a kvalifikaci. Velkou výhodou je, když má chůva doporučení od jiných rodin. Pokud jde o vzdělání, tak minimální pedagogické a zdravotní nebo kreativní obor, je výhodou. Také mohou být požadovány jazykové znalosti, řidičský průkaz, výtvarné, hudební či sportovní dovednosti.

Výborná chůva by si měla lidsky rozumět s dítětem, které jí bude svěřeno. Protože je důležité, aby se dítě cítilo v bezpečí i bez přítomnosti rodičů. Dítě je ten, kdo je ukazatelem kvality chůvy. Ve stylu práce chůvy je důležitá autenticita, empatie a akceptace dítěte. Pečující osoba by měla dítě přijmout s porozuměním, vcítit se do jeho rozpoložení, snažit se pochopit jeho jednání a zároveň jednat přirozeně. Tímto si získá důvěru dítěte.

Česká asociace chův, která ve svém etickém kodexu uvádí:

1. *„Chůva pečuje o svěřené dítě (děti) podle svých nejlepších možností a schopností v dohodnutém čase a místě, na kterém se shodla s rodiči.*
2. *chůva vždy respektuje řád, pravidla a zvyklosti rodiny. Dodržuje dohodnutá výchovná pravidla a dbá na rozvoj dítěte v souladu s přáním rodičů. Věnuje dětem aktivní pozornost a dodržuje dohodnutý časový harmonogram dne.*
3. *chůva dbá na bezpečnost a zdraví dítěte (děti). Organizuje a řídí činnost s dětmi tak, aby předcházela úrazům, a řídí se zásadami prevence úrazů. Mimo domácí prostředí kontroluje bezpečnost dítěte na dětském hřišti.*
4. *chůva vede dítě (děti) k dodržování základních hygienických návyků (např. mytí rukou před jídlem, po použití WC...) a dbá na čistotu a hygienu dítěte.*
5. *chůva komunikuje s rodiči dítěte (děti), informuje je o vývoji dítěte (děti) a upozorňuje je na případné problémy v chování. Domlouvá se s rodiči na dalším výchovném postupu.*
6. *chůva podporuje fyzický a duševní vývoj dítěte (děti). Respektuje individualitu, zvyky a potřeby každého dítěte. Navrhuje činnosti, hry a hračka vhodné pro dítě (děti) ale dává dítěti (dětem) možnost volby, zda se do hry aktivně zapojí.*
7. *Chůva vede dítě (děti) k dodržování etických a dalších správných návyků. Domácnost klienta udržuje v uspořádaném stavu.*
8. *Chůva dbá na výživově vyrovnanou a lehce stravitelnou stravu dítěte (děti). Zná zásady zdravé výživy dětí a při výkonu své práce dbá na dodržování pitného režimu dětí.*
9. *Chůva vždy zachovává absolutní diskrétnost vůči rodině. Nikdy nepodává další straně jakékoliv informace, které se dozvěděla při výkonu práce nebo v souvislosti s ní (zdravotní stav dítěte, majetkové poměry atd.)*
10. *Chůva respektuje soukromý život klienta a jeho rodiny a aktivně do něj nezasahuje.*
11. *Chůva jde dítěti (dětem) vždy příkladem, dbá na vlastní vzhled, vystupování a kultivovaný projev. Nikdy s dětmi nemluví vulgárně.*
12. *Chůva nikdy nepoužívá tělesné tresty.*

13. *Chůva při výkonu své práce nekouří, nepije alkohol ani nepoužívá jiné návykové látky.*
14. *Chůva je povinna seznámit rodiče s možnými zdravotními omezeními, které by mohly mít vliv na výkon práce chůvy.*
15. *Chůva je povinna řádně plnit veškeré finanční povinnosti vůči státu, řádně odvádět daně v souladu se zákonem a plnit veškeré další zákonné povinnosti související s poskytováním služeb Chůvy.*
16. *Chůva pečuje o svůj osobnostní rozvoj, sleduje nové trendy výchovně vzdělávacího procesu a snaží se zvyšovat kvalitu své práce s dětmi.“*
(online, cit. 2020 - 01- 03)

Z výše uvedeného vyplývá, že nároky na pracovní pozici chůvy jsou velmi vysoké. Stát se profesionální chůvou je velmi zodpovědné. Ať jde o hlídání krátkodobé nebo dlouhodobé. Protože ke každému dítěti je nutné přistupovat profesionálně a individuálně. Můžeme říci, že mezi kompetencemi chůvy najdeme mix rodičovských, pedagogických, zdravotnických a mnoha dalších, protože jde o osobu, která nenahrazuje rodiče, ale rodičovskou výchovu doplňuje v době jejich nepřítomnosti.

Chůva se může a měla by se stát nedílnou součástí rodiny. I když každý člen rodiny ji může vnímat zcela odlišně. Chůva se může cítit členem rodiny, ale rodina ji může brát jen jako pomocníka do domácnosti. Nebo se chůva může cítit neutrálně, jen jako výpomoc v rodině a ta ji bude chtít brát jako právoplatného člena. Proto by se ještě před nástupem chůvy do rodiny měly vyjasnit a přesně určit pozice, její role a místo působení. Vše by mělo být na profesionální úrovni.

3.3 Péče chůvy o dítě s ohledem na vývojové fáze

Období od narození dítěte do konce předškolního věku je pro jeho další vývoj a život velmi důležitý. Již od narození děti zkoumají okolí všemi smysly za pomoci dalších osob. Především osoby pečující. Tou je rodič nebo chůva. Malé děti potřebují pocit bezpečí. Ten získávají i tím, že důvěřují osobě pečující, která se o ně stará správným způsobem.

Ve chvíli, kdy by dítě nemělo pocit bezpečí u osoby pečující, začne být nedůvěřivé a bázlivé. Je velmi důležité, aby rodič a chůva především, znali jednotlivá vývojová období a poskytovali dítěti podněty k jeho rozvoji.

Vývojové fáze dítěte:

- 0 – 1 měsíc novorozenec,
- do 1 roku kojeneček,
- 1 – 3 roky batole,
- 3 - 6 let předškolní období.

Novorozenecké období trvá jen krátce, ale pro dítě je náročné. Toto období se datuje různě. Může to být do čtyř týdnů věku od narození dítěte, také do šesti týdnů věku od narození. Narozené dítě se musí adaptovat na prostředí a rodinu. Po narození má vyvinuty všechny smysly. Zrakové vnímání není ostré, sluchem rozlišuje a poznává hlavně hlas matky nebo osoby pečující ze širšího rodinného okolí nebo chůvy. Pokud jde o hlasový projev, je to především křik a pláč ve chvíli nepohody. Mezi matkou a dítětem je navazován oční kontakt. Většinu dne prospí.

Kojeneckým obdobím nazýváme první rok dítěte ode dne narození. V prvním roce života se rozvíjí velmi rychle řada důležitých a zásadních funkcí. Zároveň se vytrácí např. úchopový reflex. Kojeneček se snaží přetáčet se, zvedat a otáčet hlavičku, sedat si, lézt, stát s oporou, později bez opory. Hraje si s končetinami, což mu umožňuje poznávat vlastní tělo. Zajímá se o jednoduché činnosti jako je mávání a tleskání. Spokojenost a radost se u kojence projevuje úsměvem. V tomto období je důležitý denní režim, ve kterém se opakují činnosti – krmení, ukládání ke spánku, očista. Dítě se svými smysly učí poznávat okolí, učí se komunikovat s ostatními a osvojuje si pravidla společnosti, ve které vyrůstá. Dítě potřebuje lásku, cit - rádo se mazlí, kontakt a podnětné prostředí. Učí se komunikovat, zpočátku převládá neverbální komunikace. Začíná se projevovat broukáním, žvatláním. Přibližně kolem prvního roku věku se tvoří první slova. V tomto období se dítě učí nápodobou od osob, které má ve svém okolí. Vztahy navazuje především s dospělými, s vrstevníky až později. Kolem osmého měsíce se při odloučení od matky objevuje separační úzkost. Dítě se cítí ohrožené

odloučením od matky nebo osoby blízké. Má nedůvěru k cizím lidem. Ztracenou jistotu, projevuje nespokojeností, pláčem.

Batolecí období se počítá od jednoho roku do tří let. Během tohoto času dochází u dítěte k velkým změnám. Samostatně se pohybuje, začíná mluvit ve větách a vyhledává vrstevníky ke hře. Největší změny jsou vidět v oblasti pohybové, při chůzi. V prvním roce dítě většinou chodí s oporou, nebo udělá jen pár samostatných kroků. Ve dvou letech umí batole i běhat a chodit po schodech. Po schodech chodí takovým způsobem, že přisunuje nohu k noze na každý schod. Na konci batolecího období již nohy na schodech střídá. Umí udržet rovnováhu na různých odraždlech a koloběžkách. S postupným procesem osamostatňování, přichází i období vzdoru. Dítě chce prosazovat svou osobnost. Je nutné začít důsledně vymezovat výchovné hranice. Stále je důležité poskytovat dítěti pocit lásky, bezpečí, porozumění. V tomto období dítě získává povědomí o vlastní rodině. V první polovině tohoto období vrstevníky ke hře nepotřebuje, neumí spolupracovat. Jeho hry jsou o zkoumání, manipulaci předmětů a napodobování. Na konci batolecího období, kolem třetího roku, dítě vyhledává vrstevníky ke hře. Setkáváme se s prvními náznaky spolupráce. Kooperovat při hře může dítě i dříve, pokud má starší sourozence. Stále potřebuje denní režim. Oproti kojeneckému období potřeba spánku klesá, zvyšuje se čas, kdy je dítě v bdělém stavu.

Předškolní věk je období od tří do šesti let. V předškolním období dítě potřebuje oporu rodiny. Děti mají nastavené hranice a limity, znají a respektují pravidla slušného chování. Přijímají nové informace z okolního světa, zkušenosti, poznatky. Dítě prožívá hru s vrstevníky. V tomto období většina dětí navštěvuje různá předškolní zařízení. Mohou to být státní mateřské školy, soukromé mateřské školy, firemní školky, lesní školky, mateřská centra, dětské skupiny. Nebo rodina vyhodnotí, že upřednostní domácí péči, výchovu a vzdělávání svého dítěte před kolektivní, potom opět nastupuje matka nebo otec či chůva. Úkolem všech vzdělavatelů dítěte je vytvářet podmínky pro jeho rozvoj. Nezapomínat na rozvíjení sociálních vztahů mezi dětmi. Proto pro dítě, které není v kolektivním zařízení, je dobré vybrat nějaký zájmový kroužek, kam bude docházet, aby mělo možnost rozvíjet se i po této stránce. Komunikace s vrstevníky, vzájemná kooperace, které se v tomto období dítě učí, to je důležité také v následujících věkových obdobích. Ale v tomto věku je pro tyto dovednosti pokládán základ.

Osoba, která se stará o dvouleté dítě, by měla znát a vědět, čeho je třeba ve výchovně vzdělávacím procesu, dosáhnout. Podklady pro pedagogickou diagnostiku dvouletých dětí není, přesto se lze inspirovat v elektronické publikaci Dvouleté dítě v předškolním vzdělávání, sepsanou autorkami jsou Grůzlová a Syslová.

Grůzlová a Syslová uvádí:

„Oblast Dítě a jeho tělo

- *chůze do schodů i ze schodů,*
- *překonávání vzdálenosti skokem (již dříve skok na místě, z malé výšky),*
- *jízda na tříkolce,*
- *stoj na jedné noze,*
- *navlékání korálek, napodobování vertikální, horizontální a kruhové čáry při kresbě,*
- *jíst lžící (nepřevracet ji, nebryndat),*
- *převléknout se, rozepínat knoflíky,*
- *samostatně použít toaletu, umýt si ruce (v této oblasti dítě často potřebuje pomoc dospělého),*
- *znát a pojmenovat viditelné části těla,*
- *pojmenovat samostatnost a vynalézavost v sebeobsluze,*

Dítě a jeho psychika

- *reprodukovat krátké říkanky, básničky (zapamatovat si je)*
- *sestavit větu (minimálně o třech slovech),*
- *vyprávět jednoduchý příběh, který vícekrát slyšelo,*
- *chápe pojmy (například slovo pes neoznačuje jednoho konkrétního psa),*
- *chápe, že pomocí obrázku může vyjádřit něco konkrétního,*
- *rozlišuje v množině maximálně 4 prvků (když předmět zmizí, hledá jej),*
- *rozlišuje barvy,*
- *dokáže formulovat představu o tom, na co si bude hrát,*
- *mluvit o sobě v první osobě,*
- *znát své jméno, pohlaví, poznat své věci,*

Dítě a ten druhý

- *půjčit druhému hračku,*
- *znát jména ostatních dětí ve třídě,*
- *spolupracuje s druhými při rozvíjení námětových staveb,*

Dítě a společnost

- *znát základní pravidla soužití v mateřské škole a dodržovat je,*
- *znát některé lidské činnosti, poznat některá povolání, například podle výrazného oblečení (lékař, policista),*

Dítě a svět

- *jmenuje každodenní činnosti a děje, předměty denní potřeby, základní druhy jídel,*
- *dokáže se orientovat v prostoru školky i na zahradě, zná stálé místo předmětů ve školce, které používá,*
- *zná běžné dopravní prostředky,*
- *má povědomí o běžných přírodních jevech (slunce, mraky, déšť, vítr, sníh, led...), nápadných přírodních proměnách v rámci změn ročních období,*
- *rozlišuje stromy, keře, květiny (ne však druhy),*
- *poznává a správně označí běžné druhy ovoce a zeleniny,*
- *pozná druhy zvířat,*
- *rozlišuje základní barvy, tvary, velikosti (třídí, až později pojmenovává; třídí vždy podle jedné vlastnosti),*
- *pozná objekty na obrázku,*
- *začíná chápat označení pro vztahy v prostotu (nahore, dole, vedle, vpředu, vzadu),*
- *začíná chápat označení pro časové vztahy (ráno, večer, hned, potom)“.*
(Grůzová, Syslová, online 2020-02-03)

Přestože je tento materiál určen učitelům a chůvám do státních mateřských škol, protože tam se diagnostika dětí provádí, je možné a žádoucí, aby byl inspirací pro chůvy

v soukromých institucích – soukromé mateřské školy nebo dětské skupiny. A také pro chůvy, které působí v rodinách, nebo se věnují dětem ve svých domácnostech.

Pečující osoba, ať rodič nebo chůva, by si měla uvědomit, jak jsou jednotlivá období, od narození až po předškolní věk, důležitá. Měla by respektovat všechny vývojové fáze života dítěte, protože svým přístupem může dětem pomoci získat takové dovednosti a znalosti, které jim v dospělém životě mohou pomoci stát se úspěšným a sebevědomým člověkem.

SYSLOVÁ (2019, s. 204) říká, že: „již od narození dítě rychle rozvíjí své schopnosti prožívat a vyjadřovat různé emoce stejně jako schopnost emoce zvládat, řídit i třídit různé pocity. Rozvoj těchto schopností se objevuje současně s širokou škálou dalších rozvíjejících se dovedností v oblasti motoriky, mobility, myšlení (poznávání) a komunikace (rozvoj řeči a jazyka). V poměru k těmto dovednostem je ale emočnímu vývoji dítěte věnována menší pozornost, zejména pak vlivu interakce dítěte s pečující osobou (a dalšími osobami, které se podílejí na jeho výchově) na jeho emoční vývoj a schopnost regulovat emoční stavy.“

SYSLOVÁ (2019, s. 204-205) konstatuje, že: „sociální kompetence, které se vyvíjejí v průběhu prvních pěti až šesti let, jsou úzce spojeny s „emocionálním blahem“ dítěte a ovlivňují pozdější schopnost dítěte funkčně se přizpůsobovat ve škole, schopnost se učit a vytvářet vztahy s vrstevníky.“

Každá rodina je jiná, má jiný způsob přístupu k dítěti, k procesu výchovy a vzdělávání, řídí se svými hodnotami a názory. Proto by chůva měla zachovávat autonomii rodiny.

Přesto by při přípravě činností pro děti měla chůva respektovat věk jedince, jeho aktuální potřeby a možnosti, tak aby dítě bylo spokojené. Měla by nastavovat dětem přiměřené a splnitelné cíle, srozumitelnou formou. Měla by volit vhodné metody a formy práce s dětmi, dát dětem čas a opakování činností. Opakování činností dětem pomáhá k tomu, aby se získaná dovednost stala návykem. Zároveň by měla chůva dát prostor volné hře dětí. Při této formě hry mají děti možnost zkoumat, napodobovat, tvořit a tím se učit.

3.4 Komunikace chůvy s rodinou

Komunikace je základ. Správná komunikace předchází nedorozuměním. Ke správné komunikaci pomáhá umění naslouchat druhým, umění vést rozhovor, schopnost prezentovat své názory a postupy, schopnost zvládat komunikačně konflikty, kritiku, manipulaci.

V každé rodině se komunikuje jiným způsobem. Přesto lze říci, že v rodině, ve které působí chůva, probíhá komunikace v několika liniích.

Ty můžeme rozdělit na:

- rodič – dítě,
- rodič – chůva,
- chůva – dítě.

Pokud chůva umí komunikovat, nedochází k problematické komunikaci.

Jsou vytvořena jasná pravidla, která účastníci dodržují. Jak se má komunikace vyvíjet? Na to existuje mnoho technik a praktických cvičení, kterými lze mezi všemi zúčastněnými komunikátory vytvořit partnerský vztah. Aby tento vztah fungoval, musí být splněna základní podmínka. To znamená, že jasná pravidla komunikace sestavují všichni, kterých se komunikace bude týkat. Tato pravidla se mohou vytvořit mezi rodiči a chůvou, ale také mezi chůvou a dítětem. Pokud se tohoto procesu zúčastní i dítě, je to známka toho, že je pro všechny partnerem. Zde je důležité respektovat věk a schopnosti dítěte.

PRŮCHA, KOŤÁTKOVÁ (2013, s. 70) mluví o tom, že: *„Konstruktivně a pozitivně orientovaná komunikace je nezbytná pro vznik dobré úrovně vzájemné důvěry. Taková komunikace se vyznačuje zájmem o druhé lidi v pozitivní rovině, bez snahy s nimi manipulovat a prosazovat pouze vlastní názor, ochotou.“*

Rodiče mají obavu, svěřit své dítě cizí osobě – chůvě. Proto by si měli společně promluvit a jasně formulovat, čeho se obávají, jaké jsou jejich představy o působení chůvy na jejich dítě. Otevřená a přesně formulovaná sdělení jsou základem dobré

spolupráce. Z této komunikace by mělo být patrné, že i chůvě záleží na vytvoření vhodných a příznivých podmínek pro vývoj a výchovu jejich dítěte. Chůva doplňuje a navazuje na rodinnou péči a výchovu.

3.5 Chůva v mateřské škole

Vzhledem k tomu, že se stále řeší nedostatek pedagogů v mateřských školách a přijímání dvouletých dětí k předškolnímu vzdělávání, je toto možné vyřešit přijetím kvalifikované chůvy s využitím dotace z OP VVV v rámci výzvy Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování. Cílem této výzvy je podpořit mateřské školy, kdy škola může zažádat o finanční prostředky na pracovní pozici chůvy. Mateřská škola je dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zpravidla pro děti od věku tří let do věku šesti let. Nejmladší děti, které může přijmout, jsou dvouleté. A to v případě, že má mateřská škola volnou kapacitu.

Výchovný a vzdělávací proces vede učitel/učitelka mateřské školy. Chůva zde není pedagogickým pracovníkem a jejím úkolem je pomáhat učiteli s péčí o dvouleté děti.

SYSLOVÁ (2019, s. 61 - 62) sděluje, že: „Základní potřeby jsou společné všem dětem. Můžeme konstatovat, že mají universální charakter bez ohledu na věk, pohlaví, etnikum, kulturu atd. přesto mezi jednotlivými dětmi existují značné rozdíly v míře, kterou potřebují k naplnění své potřeby – tak, aby se cítily uspokojeny. Pokud dítě předškolního věku strádá z nedostatku uspokojení některé potřeby, hrozí, že v jeho fyzickém i psychickém vývoji mohou nastat vážné problémy či komplikace. Čím je dítě mladší, tím více je závislé na hlavní pečující osobě, kterou je převážně matka. Rodina uspokojuje potřeby svého dítěte většinou intuitivně. Poznání a porozumění potřebám dítěte v rodině probíhá především na základě silného citového vztahu – na rozdíl od učitelů mateřských škol, kde vychází ze znalosti specifik vývoje dítěte předškolního věku a orientace v kategorizaci potřeb.“

Oblasti, ve kterých chůva pomáhá:

- sebeobsluha dítěte,
- zajištění bezpečnosti a zdraví dítěte,
- přebalování dítěte,
- pomoc při hygieně,
- vedení dítěte ke stravovacím návykům a správnému stolování,
- spolupráce a komunikace s rodinou dítěte,
- zaměření na včasné odhalení ohrožených dětí (izolace, týrání, zanedbání péče, sociálně patologické jevy).

Podmínkou přijetí chůvy do mateřské školy je povinnost splnění minimálního kvalifikačního předpokladu, kterým je absolvovat rekvalifikační kurz Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky nebo Chůva pro dětské koutky.

Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání zahrnuje projekty, které jsou financované z prostředků Evropské unie. Tyto projekty jsou realizované a podporované v celé České republice. Zaměřují se na systémové změny, které směřují ke zkvalitnění vzdělávacího systému. Zahrnují oblasti podpory rovnosti a kvality vzdělávání, rozvíjení lepších kompetencí pro trh práce, posílení kapacit pro kvalitní výzkum a jeho přínos pro společnost. Škola, která měla zájem o tyto finanční prostředky, se musela zúčastnit šetření, kterým se identifikovaly problémy a potřeby.

Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání se dělí na prioritní osy.

- Posilování kapacit pro kvalitní výzkum.
- Rozvoj vysokých škol a lidských zdrojů pro výzkum a vývoj.
- Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání.

Prioritní osa nazvaná Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání se zabývá sociální integrací dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, snaží se zvýšit kvalitu předškolního vzdělávání a tím usnadnit přechod z mateřské školy na školu základní. S tím souvisí i záměr zkvalitnit přípravu

budoucích i začínajících pedagogických pracovníků. Posílit jejich uplatnění na trhu práce.

Na mateřské školy se zaměřila aktivita, která podporovala personální oblast a poskytla možnost dalšího vzdělávání učitelkám, se zaměřením na výchovu a vzdělávání dvouletých dětí.

V mateřských školách, které dvouleté děti přijaly, mají možnost z těchto zdrojů čerpat finanční prostředky na chůvu, která by byla zapojena do procesu předškolního vzdělávání. Protože zařazování dvouletých dětí do mateřské školy může vyvolávat obavy, zda lze jejich vzdělávání realizovat ve třídě, kde je 24 až 28 dětí. Pokud se neupraví podmínky pro tuto věkovou skupinu.

Přítom institucionální péče o děti mladší tří let se v naší republice již v dávné historii realizovala. Stát se snažil poskytnout pomoc těmto dětem. Mezi první doložené instituce patřily útulky, nalezince, sirotčince, které vznikaly při klášterech. Řešily situaci chudých pracujících rodin. Cílem byly charita nebo záchrana. Bohaté rodiny využívaly služeb kojných, guvernantelek nebo vychovatelek.

Jesle jako instituce pro děti do tří let, byly původně zakládány jako ošetrovací ústavy a řídily se zdravotnickými předpisy. Pracovaly zde zdravotní sestry. Současná podoba jeslí je zcela odlišná. Vychází z potřeb jednotlivých rodin, jsou přístupné rodičům i široké veřejnosti.

Z důvodu nedostatku míst v jeslích, vznikaly i mikrojesle, kde bylo pět až šest dětí na jednu pečovatelku. V těch se zdravotnický personál snažil velmi individuálně přistupovat ke každému dítěti, snížila se nemocnost dětí, z důvodu jejich menšího počtu v zařízení. Zdravotní sestry se zde vzdělávaly i v oblasti pedagogické.

KROPÁČKOVÁ, SPLAVCOVÁ (2016, s. 22) konstatují, že: *„Výzkumy nebyl prokázán škodlivý vliv zařízení denní péče na děti do tří let, v současné době nejsou známa žádná výzkumná šetření, která by prokázala, že děti tříleté se adaptují na prostředí mateřské školy lépe než děti dvouleté (Hašková, Mudrák, Saxonberg, 2013)*

Poučení z historie jeslí:

- *Kvalitní zařízení denní péče nejsou pro dvouleté děti škodlivá.*
- *Výzkumně nebyly prokázány negativní vlivy zařízení denní péče na dvouleté děti.*
- *Zařízení denní péče pro dvouleté děti nejsou přežitkem z dob socialismu a nejsou výmyslem komunistů.*
- *Individuální přístup k dvouletému dítěti (v počtu 5 – 6 dětí na pečující osobu) v zařízeních denní péče je nezbytným předpokladem kvality.*
- *Spolupráce instituce s rodinou z hlediska adaptace a dalšího vývoje dítěte je nutná.*
- *Vzdělávání pracovníků pracujících v zařízeních denní péče v oblasti vývojové psychologie a předškolní pedagogiky je žádoucí.*
- *Spokojená matka = spokojené dítě, optimální sladění rodinného a pracovního života mladých rodin je možné.*
- *Širší nabídka zařízení denní péče umožňuje pružněji reagovat na demografický vývoj porodnosti.*
- *Podpora institucí, a to nejen finanční, ale i metodická, na celostátní úrovni zajišťuje poskytování kvalitní služby“.*

Ano, obava učitelek se zařazením dětí mladších tří let je jistě na místě. Ale lze ji minimalizovat využitím možnosti zapojit do procesu výchovy a vzdělávání osoby, které nazýváme chůvami.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo pro mateřské školy podrobné informace, které se týkají vzdělávání dětí od dvou do tří let v mateřských školách. Tento materiál vznikl proto, aby se upřesnily informace ke vzdělávání dětí této věkové kategorie. Protože je zde řada odlišných přístupů a postupů oproti věkové kategorii dětí tří až šesti letých.

O přijetí dítěte do mateřské školy rozhoduje ve správním řízení ředitel školy. Je to ředitel školy, který je povinen zajistit podmínky pro vzdělávání této kategorie dětí. Zajištěním kvalitních podmínek se rozumí přijmout opatření, která se týkají hygienických, psychosociálních, bezpečnostních a personálních oblastí. Také je třeba

přizpůsobit životosprávu a psychohygienu, organizaci a obsah vzdělávání. Správní řízením probíhá dle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Dítě, které je přijato dle tohoto zákona, se stává dítětem, které dochází do mateřské školy a má jasně definována práva a povinnosti, které s tím souvisejí. Ovšem přijaté dvouleté dítě musí být po celý školní rok evidováno ve výkonovém výkazu jako dvouleté. Protože při poskytování vzdělávání ve státní mateřské škole je nutné se řídit právními předpisy, zejména zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, vyhláškou č. 14/2005., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, vyhláškou č. 107/2004 Sb., o školním stravování, ve znění pozdějších předpisů a vyhláškou č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění pozdějších předpisů.

Je třeba se zaměřit na materiální podmínky. Protože i v této oblasti se liší potřeby dětí mladších tří let. Konkrétně jde o to, zda jsou hračky, které jsou v mateřské škole, vhodné pro dvouleté děti. Všechny hračky by měly být certifikované, tedy zdravotně nezávadné. Zda jsou hračky pro danou věkovou kategorii vhodné, to by měli umět posoudit učitelé a chůvy. Samozřejmě hračky a stavebnice s malými součástkami je třeba nahradit hračkami a stavebnicemi, které takto malé části nemají, aby se předešlo jejich vdechnutí malými dětmi. V případě heterogenních tříd, je možné využít uzavíratelných skříněk nebo vyšších polic. Aby se zamezilo přístupu k těm hračkám, které jsou vhodné pro starší předškolní děti. Pokud jde o vhodnost nábytku, tak je důležité zohlednit vzrůst dětí. Proto by tento nábytek měl být stabilní, bezpečný a měl by podporovat správné držení těla. To se řídí vyhláškou č. 410/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Třída by měla poskytovat velký a dostatečný prostor pro pohyb, herní koutky pro dvouleté děti a prostor pro stravování – jídelnu a pro odpočinek. Školní zahrady bývají vybaveny různými herními prvky, které opět musí splňovat dané normy. Sportovní prvky – skluzavky, průlezky, relaxační a další herní prvky se musí využívat pouze dle účelu, k jakému jsou určeny.

MŠMT uvádí, že:

„Ředitelé škol by měli optimálně využít maximální možné výše úvazků pedagogických pracovníků. Zároveň by měli přizpůsobit rozpis přímé pedagogické činnosti učitelů tak, aby bylo možné jejich co největší souběžné působení v rámci třídy mateřské školy v organizačně náročnějších částech dne. Možností pro personální posílení mateřské školy o školního asistenta, školního psychologa, speciálního pedagoga, sociálního pedagoga, příp. chůvu v mateřské škole je jejich zajištění prostřednictvím financování z projektu OP VVV Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování – Šablony pro MŠ. Podmínkou výkonu činnosti chůvy je povinnost splňovat minimální kvalifikační požadavky v souladu s profesní kvalifikací „Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky“, nebo „Chůva pro dětské koutky“ dle Národní soustavy kvalifikací, nebo minimálně středoškolské vzdělání v oblasti pedagogiky, zdravotnictví, sociální péče. Výši úvazku může ředitel školy zvolit dle potřeby školy. Pracovní smlouvu, popř. dohodu o pracovní činnosti, konkrétní náplň práce, rozsah a rozpis jednotlivých činností stanoví ředitel školy na základě skutečných potřeb dětí. Chůva v mateřské škole bude pomáhat učitelům mateřské školy s péčí o dvouleté děti, a to zejména v oblasti sebeobsluhy dítěte, zajištění bezpečnosti a individuálních potřeb dítěte. Mateřská škola může využít šablonu za podmínky, že ve škole budou zařazeny alespoň dvě dvouleté děti, které dovrší věku tří let nejdříve ve 2. pololetí školního roku, během kterého děti do mateřské školy nastoupí. Dvě dvouleté děti musí být v mateřské škole zapsány po celou dobu realizace aktivity. Vzhledem k tomu, že si ředitel školy může předem určit délku i výši úvazku chůvy, uzavře pracovní poměr jen na dobu určitou, nebo na dohodu o pracovní činnosti či dohodu o provedení práce (nevzniknou náklady na odstupné). Odborná kvalifikace učitele mateřské školy Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, uvádí v § 6 požadavky na získání odborné kvalifikace učitele mateřské školy. Při středoškolském, vyšším odborném či vysokoškolském studiu se studenti při vzdělávání zabývají vývojovou psychologií dítěte od jeho narození až po jeho odchod do základního vzdělávání. V této oblasti jsou tedy již nyní připravováni a je nutné, aby získané znalosti a dovednosti přenášeli do praxe. To se zpravidla týká i dalších vzdělávacích oblastí při přípravě na výkon činnosti učitele mateřské školy (podpora řečového rozvoje, literární a dramatické

aktivitu, pohybové i hudební aktivity, tvořivé činnosti apod.). Vývoj dítěte nezačíná ve dvou nebo třech letech jeho věku, veškeré jeho činnosti se vyvíjí, často se cyklicky opakují, přičemž se vždy o nějakou dovednost rozšíří. Přestože učitelé mateřské školy splňují kvalifikační předpoklady pro vzdělávání dětí od dvou let, někteří z nich dosud nemají zkušenost se vzděláváním těchto dětí. Další vzdělávání učitelů mateřských škol Je vhodné se v dané problematice vzdělávat v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Ať už k tématu psychických nebo fyzických specifik vývoje dvouletých dětí nebo právní rovinu jejich přijímání do mateřské školy či jejich pobytu tam. Na vzdělávací akce je možné se přihlásit u institucí poskytujících tyto služby (akreditované vzdělávací programy). MŠMT již připravilo Standard vzdělávacího programu pro práci s dětmi méně než tříletými v mateřských školách, podle kterého budou instituce další vzdělávání poskytovat.“ (MŠMT, online 2020-01-02)

MŠMT k psychosociálním podmínkám v mateřských školách říká:

„Mateřská škola je pro dítě ve věku od dvou let zpravidla první institucí, kde přichází do kolektivu vrstevníků, kde se vzdělává. V adaptačním režimu je důležitá provázanost režimu mateřské školy s režimem v rodině. Děti by se měly cítit v prostředí mateřské školy dobře, spokojeně, jistě a bezpečně (umožněno používání specifických osobních pomůcek pro zajištění pocitu bezpečí a jistoty). Zásadní je však pro zajištění zmíněných podmínek aktivní budování vztahů a spolupráce s rodinou. Předškolní období je zásadní pro utváření celoživotních návyků, respektování pravidel a norem. Ve věku dvou let je dítě zpravidla připraveno tyto aspekty rozeznávat a přijímat. Potřebuje stálý pravidelný denní režim (dostatek času na realizaci činností, úprava času stravování), více klidu (prostor k odpočinku během dne), více individuální péče (vzdělávací činnosti realizované důsledně v menších skupinách či individuálně), srozumitelná a jednoduchá pravidla a řád, určující mantinely jeho jednání. Další úprava psychosociálních podmínek vychází z platného RVP PV (kapitola 7.3)“.
(MŠMT, online 2020-01-04)

Je třeba si uvědomit, že se výchova dětí přesunula z rodin do institucí a do rukou odborníků. Ať se jedná o pedagogy nebo chůvy. Nejde jen o výchovu, ale i o vzdělávání, které se specializuje vždy na danou věkovou kategorii.

KROPÁČKOVÁ, SPLAVCOVÁ (2016, s. 36) konstatují, že: „*Pedagogika je věda, která se zabývá vzděláváním a výchovou člověka. Vzdělávání a výchova se často prolínají. V předškolním vzdělávání je to nejvíce patrné, ve vzdělávání zaujímá velký prostor výchova, u menších dětí i péče. Veškeré učení lze rozdělit do dvou základních kategorií:*

1. *záměrné, pedagogem připravené, promyšlené,*
2. *nezáměrné, na základě konkrétních situací, vedené pozorováním, poskytováním vzoru.*

*Východiska mají různou podstatu. Jedná se vlastně o systém vztahů, které ovlivňují přístup jedince k sobě samému, okolí i světu. Základním pedagogickým východiskem pro vzdělávání v mateřské škole je **osobnostně orientovaný model vzdělávání.***

Každé dítě je individualita, má právo být vzděláváno na základě vlastních předpokladů a možností, podle svých potřeb. Pedagog při vzdělávání vždy jedná v zájmu dítěte. Předškolní vzdělávání doplňuje rodinnou výchovu a poskytuje dítěti základ pro další, celoživotní učení“.

3.6 Zkušenosti ze zahraničí

Evropské země zaručují umístění dětí předškolního věku v zařízeních pro vzdělávání a péči v raném dětství. Většina zemí má oporu v zákonech pro povinné předškolní vzdělávání v posledním roce před nástupem dítěte do základní školy. Země se neshodují v nastavení věkové hranice, kdy dítěti nastává nárok na výchovu a péči v zařízeních. Rodiče se finančně podílí na chodu instituce.

KROPÁČKOVÁ, SPLAVCOVÁ (2016, s. 23-25) říkají, že: „*Především **severské země** poskytují právní nárok na umístění v zařízení pro vzdělávání a péči v raném dětství dětem velmi krátce po narození. Zaručené umístění vyjádřené v počtu hodin je zajištěno dětem v Dánsku, Estonsku, Slovinsku, Finsku, Švédsku a Norsku (Evropská Komise, EACEA, Eurostat, 2014). Například v Dánsku jsou obce povinny zajistit institucionální péči všem dětem již od 26 měsíců a od rodičů mohou požadovat úhradu*

provozních nákladů do výše 25 %. Ve Finsku mají děti právní nárok na poskytnutí institucionální péče od 9 až 10 měsíců, což je období od ukončení rodičovské dovolené. Ve Švédsku mají děti od jednoho roku právní nárok na institucionální péči 15 hodin týdně v zařízeních, která jsou financována z veřejných zdrojů, a pokud rodiče pracují nebo studují, mají nárok na celodenní péči. V Německu mají právní nárok na vzdělávání a péči všechny děti, které dosáhnou jednoho roku života. Na Maltě mají dokonce bezplatný nárok na poskytnutí vzdělávání a péči děti všech rodičů, kteří pracují nebo studují.

V Belgii existují mateřské školy (*écolesmaternelles*), které přijímají děti ve věku od dvou a půl do šesti let a pro rodiče jsou bezplatné. Ostatní zařízení jsou již placená a výše školného se vypočítává z čistého měsíčního příjmu rodiny (Gilová a kol., 2008).

V Itálii jsou do mateřských škol (*Forskola*) přijímány děti od jednoho roku a ve třech letech začíná na základě jednotného kurikula preprimární vzdělávání. Většina těchto institucí je veřejná a pracovní doba se přizpůsobuje potřebám rodičů. Na vzdělávání mají nárok i děti nezaměstnaných rodičů, jedná se však o zkrácenou každodenní péči.

Ve Finsku existují střediska denní péče neboli denní centra, kde je zabezpečována péče dětem od jednoho roku do sedmi let a jsou podobná českým jeslím a mateřským školám (Průcha, 2016).

Ve Francii jsou mateřské školy určené pro děti dvou - až šestileté a jsou součástí základního vzdělávání (Křížiková, 2008).

V mnohých zemích (například Francie, Švédsko, Německo) existují „**kombinovaná zařízení**“, kde jsou pod jednou střechou provozovány různé typy služeb. Tato zařízení, nabízející varianty od kolektivní přes individuální formy péče, vedle pravidelného hlídání dětí poskytují i hlídání příležitostné a další služby jako například poradenství, sociálně-terapeutické skupiny pro rodiče, herny pro děti (Palonciová, 2014, Loudová Stralczynská, 2012). V České republice nabízejí podobnou pestrou nabídku služeb **rodinná centra** či **mateřská centra**. Mnohá z nich poskytují služby na vysoké profesionální úrovni. Inspirují se principy RVP PV, připravují promyšlené

výchovné plány pro práci s dětmi raného věku. Zapojují se do projektů podporující sladění rodinného a pracovního života rodiny. Přicházejí s novými podněty pro instituce zabývající se výchovou a péčí o děti raného věku“.

4 PROFESNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

4.1 Specifika ve vzdělávání dospělých

Učení v mládí a v dospělosti se velmi liší. Dospělí jedinci mají při vzdělávání překážky, mezi které můžeme řadit:

- Chtít se vzdělávat a vydržet – zde hraje velkou roli motivace a volní vlastnosti.
- Umění se učit – najít si vhodný styl a způsob učení.

BARTÁK (2011, s. 10) říká, že: *„Vzdělávání dospělých představuje celoživotní proces, umožňující člověku „držet krok“ se změnami v oblasti ekonomického, kulturního, společenského a politického života. Propojuje zájmy jedince se zájmy společnosti – primárně v ekonomické oblasti. Hospodářská prosperita v období prohlubující se globalizace je přímo závislá na tom, zda se její členové chtějí, umějí a mohou vzdělávat. Nejde již zdaleka jen o rozvoj gramotnosti v klasickém slova smyslu (vyjádřený znalostí čtení, psaní a počítání), ale o modifikovaný obsah tohoto pojmu – rozšířený zejména o občanskou, informační, jazykovou a ekonomickou gramotnost, resp. gramotnost trvale udržitelného rozvoje“.*

K dalším možným důvodům, které mohou být překážkou na cestě za vzděláváním, bývají povinnosti. Povinnosti pracovní, soukromé zájmy, které je v době studia nutné omezit. A rodinné závazky. Je nutné se naučit zorganizovat si čas. Přestože bude člověk plánovat, plán se snažit dodržovat, může se stát, že své závazky nebude schopný splnit. Potom se může dostavit frustrace, pocit marnosti a nedokonalosti. Jen silná motivace může tyto překážky překonat a dojít do cíle, splnit si své sny a předsevzetí.

VETEŠKA, SALIVAROVÁ, (2013, s. 64): říká, že *„Objektem dalšího vzdělávání je dospělý jedinec, jenž se pro své případné další vzdělávání rozhoduje v takové životní fázi, kdy se již obecně vzdělávání nepovažuje za samozřejmost a za předpoklad profesní kariéry. V takové situaci je pak klíčovým momentem to, zda je k dalšímu vzdělávání motivován. Důležité je tedy jeho vnitřní přesvědčení, že dalším vzděláváním uspokojí*

některou ze svých potřeb. Předpokládám, že bude-li do vzdělávání vstupovat takto motivovaný jedinec, bude to mít vliv na efektivitu vzdělávání.“

4.2 Motivace k profesnímu vzdělávání

Celým našim životem prostupuje motivace. Chceme-li dosáhnout cíle, použijeme motivaci jako soubor pocitů, jako sílu a hnací motor, kvůli kterému měníme svůj dosavadní způsob života. Jde o zájem jedince, ale i zároveň ochotu obětovat čas k učení, zkoušení, jednání, jehož výsledkem je dovednost nebo znalost, která nám pomůže uspět.

Dalšího vzdělávání se účastní dospělý jedinec, který má již nějakou část vzdělávání za sebou a buduje si kariéru. Může být úspěšným zaměstnancem nebo zaměstnavatelem. Přesto se rozhodne k případnému dalšímu vzdělávání, protože předpokládá, že pokud si své znalosti, vědomosti a dovednosti zvýší, bude jeho uplatnitelnost na trhu větší. K tomu, aby se dospělý člověk stal opět studentem, je nutná motivace. A to především vnitřní motivace. Neboť právě vnitřní motivace je tím správným hnacím motorem, která studujícího člověka dovede do vytouženého cíle.

Každý člověk chce v životě dosáhnout něčeho jiného. Pro každého jedince je důležité uspokojení ze zaměstnání. Protože potom je schopný odvádět práci kvalitně a precizně.

Motivace není vrozenou lidskou vlastností. Obecně můžeme říci, že jde o přání něco ovlivnit, vytvořit. Jde o vnitřní podněty. Není to stav statický a neměnný. Kolik existuje různých skupin lidí, existuje i tolik různých druhů motivace. Vždy záleží na věku jedince, pohlaví, sociálním postavení a především i dosaženém vzdělání.

Důležité jsou motivační zdroje:

- Návyky,
- Hodnoty,
- Zájmy,
- Potřeby,
- Ideály.

HOLÍKOVÁ (2014, s. 15) mluví o tom, že:

- *„potřeby – potřeba jedince je základním zdrojem motivace. Jde o subjektivně pociťovaný nedostatek čehosi důležitého pro každého člověka. Potřeby jsou uspokojovány pomocí hmotných a nehmotných statků. V případě nemožnosti uspokojení potřeby dochází k napětí, které vede ke snaze k jeho odstranění, tedy k motivované činnosti, pro kterou je potřeba i určitý cíl, aby byl tento nedostatek odstraněn.*
- *zájmy – zájmy jsou dlouhodobé činnosti člověka. Člověk může mít velké množství zájmů, činností z různých oblastí života, které člověka obohacují a pobízejí k aktivitě.*
- *ideály – ideálem myslíme představu něčeho, co chceme, žádáme, co je pro jedince důležité v jeho snažení. Co je pro člověka důležité v osobním nebo pracovním životě. Dalo by se říci, že naše ideály mohou být ovlivněny působením sociálních faktorů.*
- *hodnoty – tedy to, co s čím se člověk během života setká, také ohodnotí. Podle toho se na určité činnosti zaměřuje nebo ji naopak nevěnuje nadále pozornost. Každý jedinec má svůj vlastní systém hodnot nastavený podle svého úsudku, není zde tedy daný přesný žebříček těchto hodnot, který by byl jednotný pro všechny. Hodnotou může být pro člověka cokoliv. Přesto existují obecně platné hodnoty, které pak člověk podvědomě upřednostňuje. Jsou to např. zdraví, rodina, děti, přátelství, práce, peníze, vzdělávání apod.*
- *návyky – návyky nazýváme činnosti člověka, které v určitých situacích stále stejně opakuje, má je zafixovány a staly se již pro něj stereotypem, naučeným způsobem chování, který automaticky naskočí, pokud je člověk v jemu známé situaci. Návyky jsou kladné, ale i záporné. Odnaučit se je nebývá jednoduché“.*

K tomu, aby jedinec dosáhl toho, čeho si přeje, potřebuje velmi silnou vnitřní motivaci.

Americký psycholog Abraham Maslow vytvořil stupňovité řazení potřeb, které v hierarchickém systému poskládal tak, jak jsou pro člověka naléhavé. Potřeby vyšší se objevují až po uspokojení potřeb nižších. Člověk má obvykle potřebu seberealizace a prosazování, pokud není hladový, je v bezpečí a oceňován a pozitivně přijímán nejbližšími a okolím.

- Pud – vrozené jednání k činnosti, pojmenování zacílené činnosti až nutkavosti.
- Zájem – specifický druh motivu, který se projevuje pozitivním vztahem člověka k předmětům nebo činnostem, které ho zajímají po stránce poznávací nebo citové.
- Ambice – snaha vyniknout, uplatnit se ve společnosti.
- Cíl – směr nebo záměr, kam se chceme dostat.

Celoživotní vzdělávání a učení je součástí našich životů. Ve zpracovaném dokumentu Memorandum o celoživotním učení z roku 2000 jsou sepsané cíle pro toto učení:

HOLÍKOVÁ (2014, s. 20) říká, že:

- *„nové základní dovednosti pro všechny – vedle tradičních kompetencí jde především o schopnost ovládat informační a komunikační technologie, znalost jazyků,*
- *inovace ve vyučování a učení – metody, postupy učení se mají přizpůsobit individuálním a specifickým potřebám jednotlivců,*
- *více investic do lidských zdrojů – cílem je motivovat jednotlivce k učení na základě vypracovaných systémů dalšího vzdělávání,*
- *oceňování učení – vypracovat hodnotící systém pro jednotlivce, kteří investují čas, finance do učení,*
- *přehodnocení poradenství – zvýšit kvalitu informací ohledně vzdělávání, uplatnění na trhu práce,*

- *přiblížení se domovu – možnost využít informační a komunikační technologie při učení v domovském prostředí.*“

Změna profese v průběhu života, není jednoduchá. Jedinec potřebuje velkou motivaci. Nejen, aby studium potřebné k nové profesi začal, ale především, aby toto studium dokončil. Protože dospělý má různé závazky k ostatním lidem, pracuje a přestože chce jednat zodpovědně a započaté studium dokončit, ne vždy se to podaří. Vždy je důležité to, zda nám na učení záleží, máme o něj zájem a baví nás. O to se potom rychleji učíme, lépe a snadněji. Uvědomujeme si, k čemu nám osvojené znalosti a dovednosti budou a jak je využijeme ve svůj prospěch. To vše je schopný si dospělý jedinec uvědomit.

KOPECKÝ (2008, s. 11) říká, že: *„Dospělými jsou ti, kteří již zpravidla dokončili počáteční vzdělávání ve škole a přejali odpovědnost za svůj život. To kromě jiného znamená, že většinou pracují a přijímají závazky ke druhým lidem. Smysl slova dospělost se v tomto pojetí překrývá se slovem zralost. Dospělý se cítí být dospělým, chce takovým být. Dospělost předpokládá samostatnost, připravenost jednat zodpovědně“.*

Každý člověk se učí jiným způsobem. Je důležité přijít na to, který styl učení mu vyhovuje. Proces učení můžeme shrnout do určitých schémat a doporučení. Jedno modelové schéma, které popisuje model učení, vytvořil D. Kolb.

D. Kolb upozorňoval, že se jedinci liší ve svých schopnostech učit se v různých stádiích učebního cyklu. Mají různou kombinaci stylu učení. Kolbův inventář stylů rozlišuje mezi jedinci tyto styly učení:

- *Přizpůsobivý* – zdůrazňuje jednání, plnění plánů a úkolů, účast na nových činnostech. Jeho nositelé se přizpůsobují změnám v bezprostředním okolí.
- *Asimilující* – spoléhá na indukční myšlení a na schopnost vytvářet teoretické modely, v nichž se nesourodá pozorování asimilují do spojovaných modelů.
- *Divergentní* – se projevuje v představivosti a ve schopnosti rozeznávat významy a hodnoty. Jeho nositelé jsou schopni shrnout řadu různých souvislostí do jednoho celku.

- Konvergentní – soustřeďuje se na řešení problémů a praktické aplikace idejí za tím účelem.

Vzhledem k současným trendům na trhu práce, nestačí být momentálně zaměstnaný, ale jde o snahu být trvale zaměstnatelný. Proto je důležité zvládnout efektivní učení.

V zahraničí existují vzdělávací instituce – školy pro chůvy. V naší republice žádná taková škola neexistuje. Přesto se lze stát profesionální chůvou.

V Národní soustavě kvalifikací lze najít možnost získání profesní kvalifikace chůvy. Po absolvování kurzu a úspěšném vykonání závěrečné zkoušky u autorizované osoby, získá chůva certifikát.

Národní soustava kvalifikací je veřejně přístupný registr, průběžně sestavovaný a doplňovaný registr všech možných profesních kvalifikací, které existují na pracovním trhu České republiky. Zájemci mohou získat absolvováním rekvalifikačního kurzu uznávané certifikáty o profesní kvalifikaci a tím získat lepší pracovní uplatnění.

Zájemkyně o profesi chůvy se může vzdělávat v rekvalifikačním programu „Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky“, kód: 69-017-M). Platnost standardu je od 7. 5. 2004 neomezeně, autorizujícím orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí. V České republice tento vzdělávací program zajišťuje 73 autorizovaných osob.

Profesní rekvalifikační kurz trvá 160 hodin. Na teoretické znalosti je vyměřeno 80 hodin, praktické znalosti se získávají v zařízeních kolektivní péče o dítě jako je mateřská škola, dětská skupina, lesní školka, řádově také ve výši 80 hodin. Pak následuje profesní zkouška.

4.3 Profesní zkouška

Závěrečná profesní zkouška je definována zákonem a probíhá dle předpisů, které se vážou k Národní soustavě kvalifikací. Je nezbytné zajistit materiální a technické zázemí pro vykonání zkoušky. Tedy klidnou místnost, didaktické pomůcky, zdravotnický materiál pro poskytnutí první pomoci, figurínu k předvedení resuscitace. Zkouška je poměrně náročná. Trvá 2,5 až 4 hodiny. Má část písemnou, ústní a praktickou. Před zahájením zkoušky je uchazeč seznámen s místem, kde se zkouška koná, také je obeznámen s požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a požární ochrany (PO). Musí předložit doklady, které jsou ke zkoušce požadovány a musí být bez logopedické vady. Také v žádném případě nesmí mít závažná onemocnění, jakými jsou duševní poruchy, poruchy chování, psychosomatické nemoci, epilepsii, nervová onemocnění, různé druhy záchvatů. Zda je uchazeč zdravotně způsobilý, to potvrzuje lékař. Požadavky na vzdělání nejsou náročné, uchazeč by měl mít minimálně ukončené základní vzdělání, věk 18 let.

Pokud se znalosti v písemné formě ověřují formou testu, musí se splnit určité náležitosti.

- Soubor otázek pro testy sestavuje autorizovaná osoba dle hodnotícího standardu.
- Testy musí být vybírány z velkého souboru otázek, musí existovat několik typů testů.
- Musí být ověřeny všechny kompetence kvalifikačního standardu. Pro každé kritérium je několik otázek.
- Pro úspěšné absolvování písemné části zkoušky je nutné správně odpovědět na 80 % otázek.
- Pro každé kritérium je nutné správně odpovědět na 80 % otázek.

Při zkoušce se ověřuje „Kvalifikační standard“, který obsahuje odborné způsobilosti.

Dle Národní soustavy kvalifikací kvalifikační standart obsahuje:

- 1. Dodržování zásad bezpečnosti a prevence úrazů.*
 - 2. Poskytování první pomoci dítěti/dětem.*
 - 3. Péče o běžně nemocné dítě v domácím ošetřování.*
 - 4. Vedení dítěte k hygienickým návykům.*
 - 5. Uplatňování zásad správného životního stylu podle věku dítěte.*
 - 6. Uplatňování metod a forem pedagogické práce s ohledem na věk dítěte/děti.*
 - 7. Řešení nepříznivých výchovných situací z pedagogicko-psychologického hlediska.*
 - 8. Uplatňování znalostí o vývojových etapách a socializaci dítěte v praxi.*
 - 9. Dodržování etických principů při práci chůvy a vedení dítěte k morálním hodnotám.*
 - 10. Orientace v pracovněprávních vztazích uplatnitelných v profesním životě chůvy.*
 - 11. Provozní a hygienická pravidla při práci s dětmi v zařízeních či v domácnosti.*“
- (online, cit. 2020-01-02)

Pro jednotlivé kvalifikační standardy jsou vypracována kritéria hodnocení.

Dodržování zásad bezpečnosti a prevence úrazů – hodnotí se zásady prevence a bezpečnosti úrazů, rozdělení prevence úrazů do dvou hlavních skupin, popsání způsobu zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v zařízení nebo v domácnosti.

Poskytování první pomoci dítěti/dětem – hodnotí se, jak je absolventka kurzu schopná vyhodnotit nenadálou zdravotní komplikaci (epileptický záchvat, určit druh poranění a zajistit řešení), předvedení rozhovoru při volání na záchrannou službu, předvedení správného postupu při resuscitaci dítěte adekvátně věku, vysvětlení postupu při řešení úrazu hlavy dítěte, bodnutí hmyzem, zasažení elektrickým proudem, ošetření zlomeniny apod.

Péče o běžně nemocné dítě v domácím ošetřování – hodnotí se rozpoznání a vyhodnocení závažnosti zdravotního stavu dítěte při začínající nemoci, zvolení správného postupu léčby, řešení zdravotního stavu při infekčních onemocněních.

Vedení dítěte k hygienickým návykům – hodnotí se znalosti, jak motivovat dítě k hygienickým návykům, popsání způsobů vedení dítěte k hygieně, popsání denního režimu s ohledem na věk.

Uplatňování zásad správného životního stylu podle věku dítěte – hodnotí se zásady správného životního stylu dítěte, příklady pohybových aktivit, odpočinku.

Uplatňování metod a forem pedagogické práce s ohledem na věk dítěte/děti – hodnotí se připravená ukázka pohybové nebo didaktické hry, vysvětlení principů a cílů, vysvětlení cílů rozumové, estetické, etické, ekologické složky výchovy, výběr vhodné hračky dle věku dítěte, vysvětlení nastavování hranic a principy motivace, uvedení příkladů pohybových či didaktických her v interiéru a exteriéru, popis výchovné a vzdělávací práce při komunikaci s dítětem, rozvíjení sebeobsluhy, socializace a rozumových schopností.

Řešení nepříznivých výchovných situací z pedagogicko-psychologického hlediska – hodnotí se popis agresivního a hyperaktivního chování dítěte, zvládnutí těchto obtížných situací, popis eliminace nestandardních reakcí dítěte, charakteristika tvorby příznivých podmínek v heterogenní či homogenní skupině.

Uplatňování znalostí o vývojových etapách a socializaci dítěte v praxi – hodnotí se popis jednotlivých vývojových fází dětského vývoje, postup při socializaci dítěte s ohledem na jeho věk.

Dodržování etických principů při práci chůvy a vedení dítěte k morálním hodnotám – hodnotí se popis správného chování chůvy při výkonu povolání, základní principy hygienických návyků, osobního vystupování chůvy při péči o dítě, orientace v otázce etiky.

Orientace v pracovněprávních vztazích uplatnitelných v profesním životě chůvy – hodnotí se orientace v právním minimu pracovněprávních vztahů, v daňové otázce, znalosti při uzavírání pracovních smluv a dohod.

Provozní a hygienická pravidla při práci s dětmi v zařízeních či v domácnosti – hodnotí se orientace v organizačních zásadách při vedení dítěte nebo dětí v zařízeních

nebo domácnosti, otázka povinné administrativy, dokumentace, znalosti o podmínkách v oblasti stavební a požární problematiky vztahující se k práci s dětmi.

U každého kvalifikačního standardu je třeba splnit všechna kritéria.

Zkouška probíhá před dvou až tříčlennou zkušební komisí, jejíž členové jsou autorizovanými fyzickými osobami a s autorizací pro tuto kvalifikaci nebo zástupci autorizované podnikající fyzické nebo právnické osoby s kvalifikací pro tuto profesi. Jestliže autorizovaná osoba nemá požadované lékařské nebo zdravotnické vzdělání, musí zajistit, aby byla osoba s tímto vzděláním přítomna.

4.4 Autorizovaná osoba, nelékařský zdravotnický pracovník

Autorizovaná osoba nebo zástupce autorizované osoby musí splňovat kvalifikační předpoklady:

- Vyšší odborné vzdělání v oblasti pedagogiky předškolního věku nebo speciální pedagogiky nebo andragogiky nebo musí splňovat požadavky dle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících v platném znění a minimálně 5 let odborné praxe v předškolním zařízení, nebo v rámci živnostenské činnosti zajišťuje péči o děti v domácnosti.
- Vysokoškolské vzdělání se zaměřením na pedagogiku předškolního věku nebo speciální pedagogiku nebo andragogiku, popřípadě splňovat požadavky dle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících v platném znění a minimálně 5 let odborné praxe v předškolním zařízení, nebo v rámci podnikání zajišťuje péči o dítě v domácnosti.

Nelékařský zdravotnický pracovník musí také splňovat kvalifikační předpoklady:

- Odbornou způsobilost pro výkon povolání všeobecné zdravotní sestry, porodní asistentky nebo zdravotnického záchranáře bez odborného dohledu a alespoň 5 let odborné praxe ve zdravotnictví.

Autorizovaná osoba nebo zástupce autorizované osoby musí být schopni zajistit organizačně zkušební proces, vyhodnocení zkoušky a vydat jednotné osvědčení (certifikát).

O autorizaci se žádá a podklady se předkládají u autorizujícího orgánu, kterým je Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Přes veškeré těžkosti, které souvisejí se vzděláváním dospělých jedinců, je třeba říci, že je důležité trvat na získání odborné kvalifikace chůvy.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

5.1 Vymezení výzkumného cíle

Praktická část diplomové práce s názvem Profesní kvalifikace chůvy pro děti do nástupu povinné docházky je zaměřena na vzdělávání chův. Chůva je osoba, která nenahrazuje rodičovskou péči, ale doplňuje ji. Kvalitní péče, která je věnována dětem od narození do šesti let, se projeví v jejich dalším životě. Proto je důležité trvat na tom, aby chůva byla vzdělaná, motivovaná k dalšímu vzdělávání. Cílem praktické části diplomové práce bylo prozkoumat oblast vzdělávání chův na základě teoretických poznatků a analýzy vzdělávání ve vybrané organizaci. Změřit se na to, jak absolventi rekvalifikačního kurzu hodnotí obsah vzdělávacího kurzu a zjistit jejich důvody pro absolvování rekvalifikačního kurzu. K vyhodnocení slouží výsledky z dotazníku. K potvrzení či vyvrácení hypotézy číslo tři byli osloveni odborníci, aby se vyjádřili k této problematice na základě vlastních zkušeností. Zda praktické zkušenosti, které získávají absolventi rekvalifikačního kurzu při praxi v institucích, závisí na tom, jestli se jedná o soukromé či státní zařízení. Následně navrhnout možnost úprav a doporučení k danému kurzu, včetně možného doplnění metodických materiálů pro činnosti spojené se vzděláváním chův dle požadavků Národní soustavy povolání.

5.2 Otázky a hypotézy

Pro tuto diplomovou práci jsem si vybrala výzkumné otázky, které souvisí s profesním vzděláváním a rekvalifikací chůvy. Otázky jedna a dvě jsou součástí dotazníkového šetření účastníků rekvalifikačního kurzu. Otázka číslo tři byla položena odborníkům, aby se vyjádřili k tématu na základě vlastních zkušeností. Výzkumné hypotézy byly odvozeny z odborné literatury a praktických zkušeností zkušební komisaře.

Otázka 1: Z jakého důvodu absolvujete rekvalifikační kurz?

Hypotéza 1: Když jsou respondenti v původním zaměstnání nespokojeni, pak dojde ke změně profese – absolvování kurzu.

Otázka 2: Myslíte si, že tento kurz je třeba více zaměřit na oblasti dětské psychologie a praktické situace z první pomoci či oblast autistického spektra dětí?

Hypotéza 2: Čím více se obsah kurzu bude zabývat otázkou dětské psychologie a praktickými otázkami z oblasti první pomoci, tím více bude vzdělání absolventů kurzu kvalitnější.

Otázka 3: Je důležité zda praxe účastníků rekvalifikačního kurzu probíhá ve státní nebo soukromé instituci?

Hypotéza 3: Přínos praxe pro respondenty ovlivňuje instituce (státní x soukromá), ve které praxe probíhá.

Pro potvrzení nebo vyvrácení této hypotézy 3, byla použita technika Focus groups. Byly osloveny zkušební komisařky rekvalifikačního kurzu, zároveň ředitelky mateřských škol. Při rozhovoru paní ředitelky odpovídaly na otázku, která se týkala praxe budoucích chův. Odpovědi byly zaznamenány písemně třetí osobou.

5.3 Výzkumný vzorek

Průzkum byl proveden ve vybrané vzdělávací agentuře, která poskytuje rekvalifikační kurzy. Základem praktické části diplomové práce byla realizace vlastního výzkumu. Zkoumány byly osoby, které se zúčastnily kurzu Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky. Tyto kurzy probíhají v různých městech České republiky. Konkrétně to byla města Praha, Kolín, Pardubice, Liberec, České Budějovice, Příbram, Teplice, Hodonín.

5.4 Výzkumná metodika

Výzkum byl proveden kvantitativním šetřením, explorativní metodou. K ověření předpokladů - hypotéz průzkumu a k dosažení cíle byla zvolena dotazníková technika a technika focus groups.

Dotazníková technika byla zvolena vzhledem k velikosti zkoumaného vzorku a zachování anonymity respondentů.

Dotazník byl vytvořen pro účel ověření hypotéz v praktické části diplomové práce. Skládal se z osmi otázek. Ale pro ověření hypotéz jsou použity otázky číslo pět a sedm. Ostatní otázky jsou důležité pro celkové zhodnocení rekvalifikačního kurzu a následné změny. Otázky byly zaměřeny na původní profesi respondentů, věk respondentů, hodnocení vzdělávacího programu z hlediska obsahu kurzu, metod výuky lektora, místa praxe. Některé otázky byly otevřené, jiné uzavřené.

5.5 Časová organizace výzkumu podle jeho fází

Výzkumný projekt probíhal v období od února 2018 do listopadu 2019, při 37 rekvalifikačních zkouškách, v osmi městech republiky.

Únor 2018 (příprava empirického nástroje), březen 2018 až listopad 2019 (realizace kvantitativního šetření), prosinec 2019 (zpracování dat do diplomové práce).

Profesní zkoušky, při kterých výzkumné šetření probíhalo:

Březen 2018 – Hodonín, České Budějovice, Praha

Červen 2018 – Praha, Kolín, Praha, Teplice, Praha

Září 2018 - Praha

Říjen 2018 – Praha, Kolín, Praha, České Budějovice, Praha

Listopad 2018 – Liberec

Prosinec 2018 – Praha

Únor 2019 – Praha, Kolín

Březen 2019 – Praha

Duben 2019 – Pardubice, České Budějovice

Květen 2019 – Liberec, Praha, Liberec

Červen 2019 – Praha, Pardubice, České Budějovice, Praha

Září 2019 – Teplice, Praha

Říjen 2019 – Praha

Listopad 2019 – Kolín, Pardubice, České Budějovice, Praha, Liberec, Hodonín

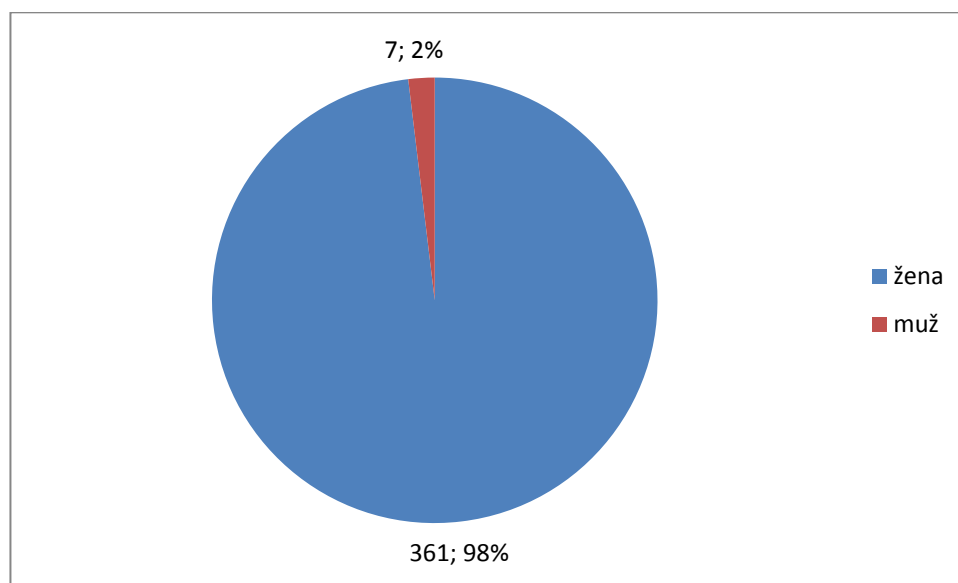
Realizace průzkumu byla prováděna autorkou diplomové práce.

Dotazníky byly rozdány respondentům před zahájením profesní zkoušky. Zkoumaný vzorek tvořilo 368 respondentů. Návratnost dotazníků byla 100 %. Přístup respondentů k vyplňování dotazníku byl kladný. Vysoká návratnost spočívala v tom, že autorka byla zástupcem autorizované osoby a respondenti vyplňovali dotazníky na místě rekvalifikační zkoušky.

Aby byla zajištěna validita získaných dat, bylo nutné dodržet anonymitu včetně ochrany osobních údajů. Respondenti byli v úvodu seznámeni s podmínkami a cíli prováděného výzkumného šetření. V místnosti, kde se výzkum prováděl, byla schránka, která sloužila ke sběru dotazníků. Dotazníky byly anonymní.

5.6 Výsledky výzkumu

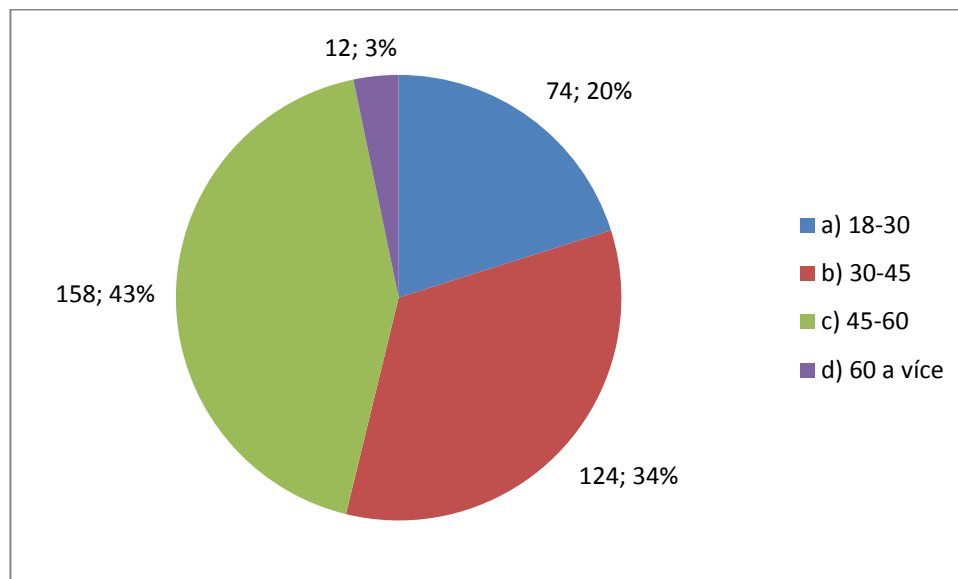
Graf 1: Otázka 1: Jste žena x muž

Zdroj: Autor, 2020 (vlastní šetření)

V otázce číslo jedna bylo zjišťováno, kdo se především zúčastňuje rekvalifikačního kurzu k tomuto typu profese. Z celkového počtu respondentů bylo 361 žen a 7 mužů. Což odpovídá charakteru profese.

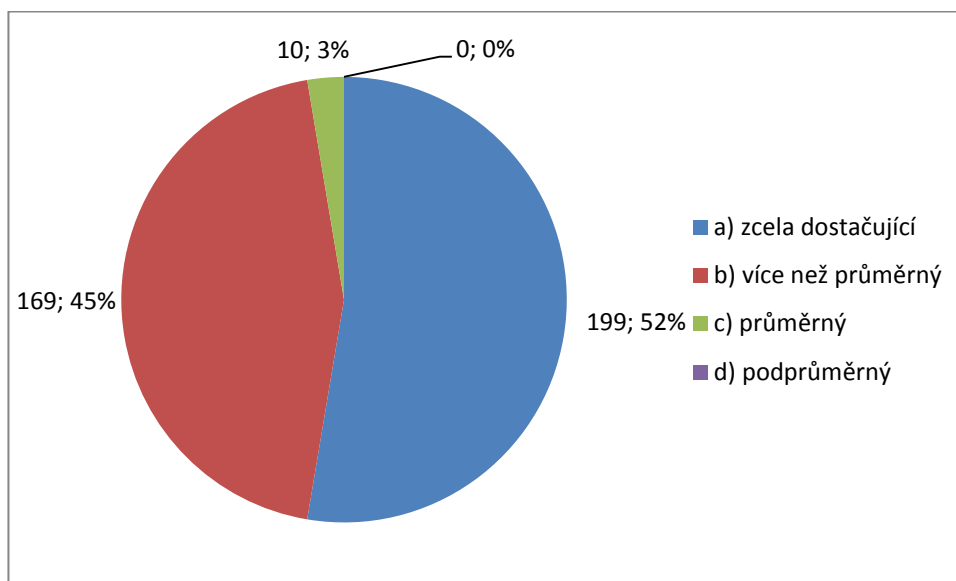
Graf 2: Otázka 2: Věk respondenta

Zdroj: Autor, 2020 (vlastní šetření)

V otázce číslo dvě byl zjišťován věk rekvalifikovaných. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že nejvíce absolventů bylo ve věku střední dospělosti 45 – 60 let, kterých bylo 158. Následoval věk mladší dospělosti 30 – 45 let, absolventů bylo 124. Objevili se absolventi i ve věkové skupině 18 – 30 let, kterých bylo 74. Mezi nejstarší účastníky patřila věková skupina 60 a více let, kterých bylo 12. Pro děti je dobré, že jsou zahrnuty všechny věkové kategorie od dospělosti.

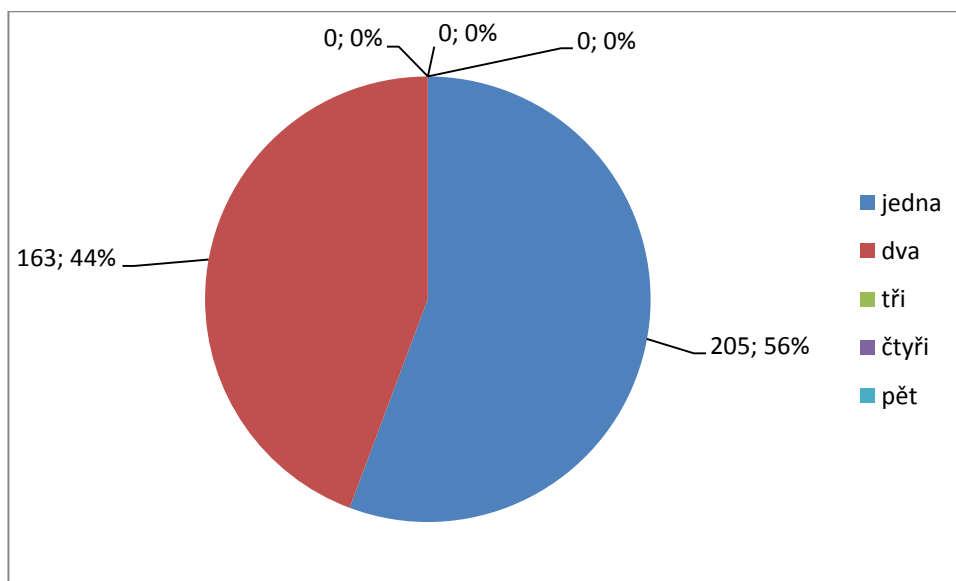
Graf 3: Otázka 3: Jak byste ohodnotil/a vzdělávací program z hlediska jeho obsahu

Zdroj: Autor, 2020 (vlastní šetření)

Otázka číslo tři byla zaměřena na hodnocení vzdělávacího programu z hlediska jeho obsahu. Pro 199 absolventů byl vzdělávací program zcela dostačující. Více než průměrný byl pro 169 absolventů. Průměrně vzdělávací program hodnotilo 10 absolventů. Hodnocení podprůměrný nebylo použito.

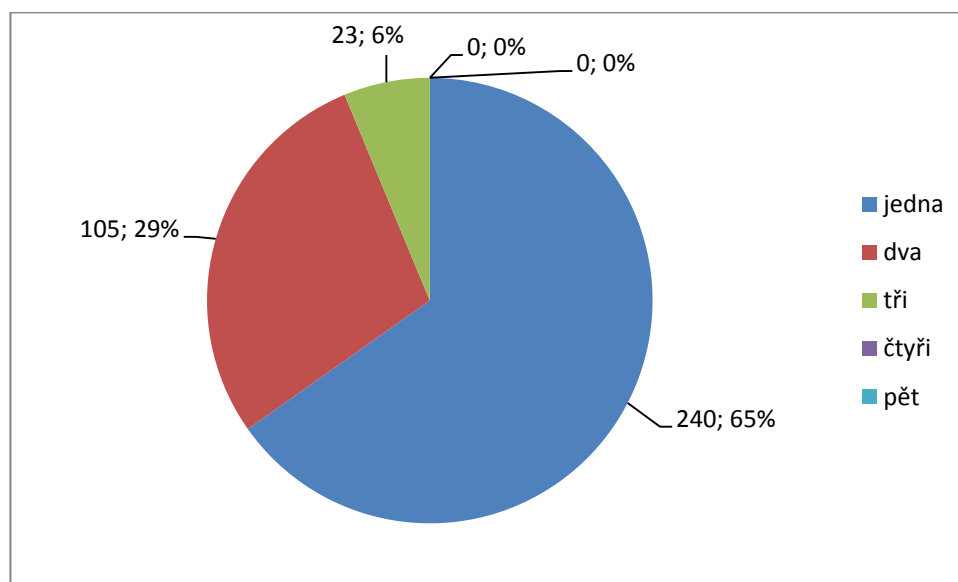
Graf 4: Otázka 4a: Lektor látku přednáší srozumitelně (klasifikace jako ve škole)

Zdroj: Autor, 2020 (vlastní šetření)

V otázce číslo 4a) bylo zjišťováno, zda lektor látku přednášel srozumitelně. Hodnotilo se jako ve škole, klasifikace jedna až pět. Jedničkou oznámkovalo výuku 205 respondentů. Dvojkou známkovalo 163 respondentů. Znamky tři, čtyři, pět nebyly použity.

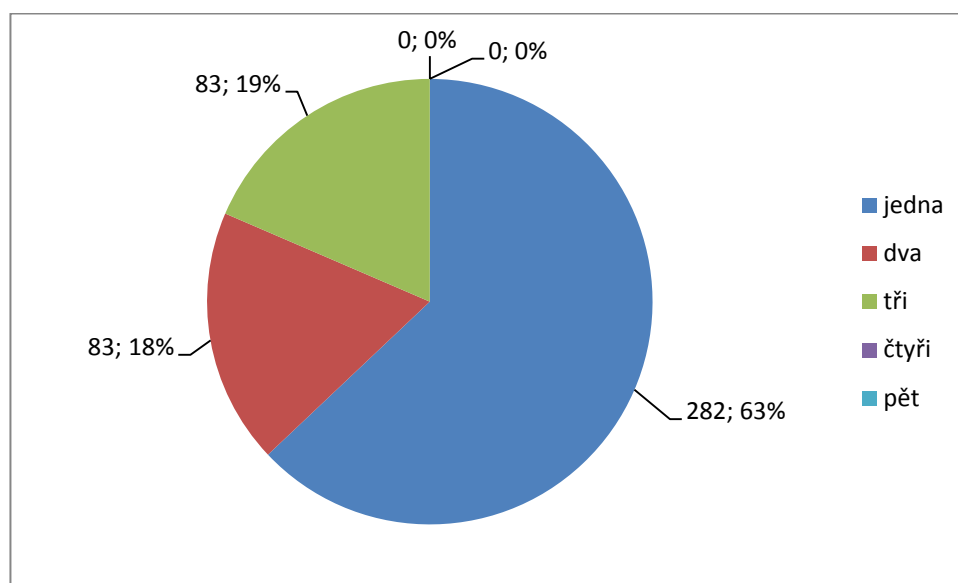
Graf 5: Otázka.4b: Lektor dokázal erudovaně odpovědět na otázky

Zdroj: Autor, 2020 (vlastní šetření)

V otázce 4b) bylo zjišťováno, zda lektor dokázal erudovaně odpovědět na otázky. V hodnocení použilo jedničku 240 respondentů. Dvojkou hodnotilo 105 respondentů. Trojkou hodnotilo 23 respondentů. Hodnocení čtyři a pět nepoužil nikdo.

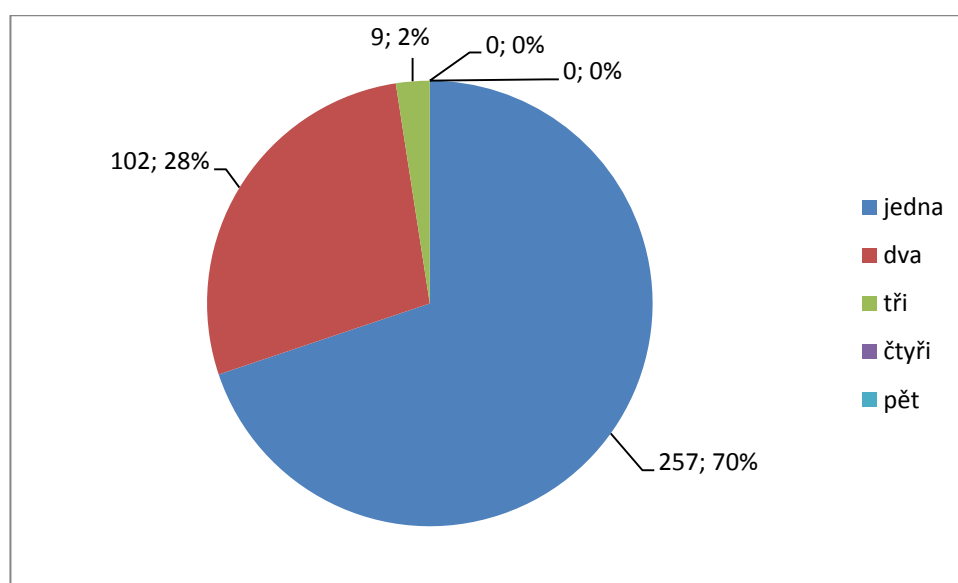
Graf 6: Otázka4c: Lektor vedl výuku koncepčně

Zdroj: Autor, 2020 (vlastní šetření)

V otázce 4c byla hodnocena koncepce výuky. Jedničkou hodnotilo 282 absolventů, dvojkou 83 a stejný počet absolventů hodnotil známkou tři. Známkou čtyři a pět nepoužil nikdo.

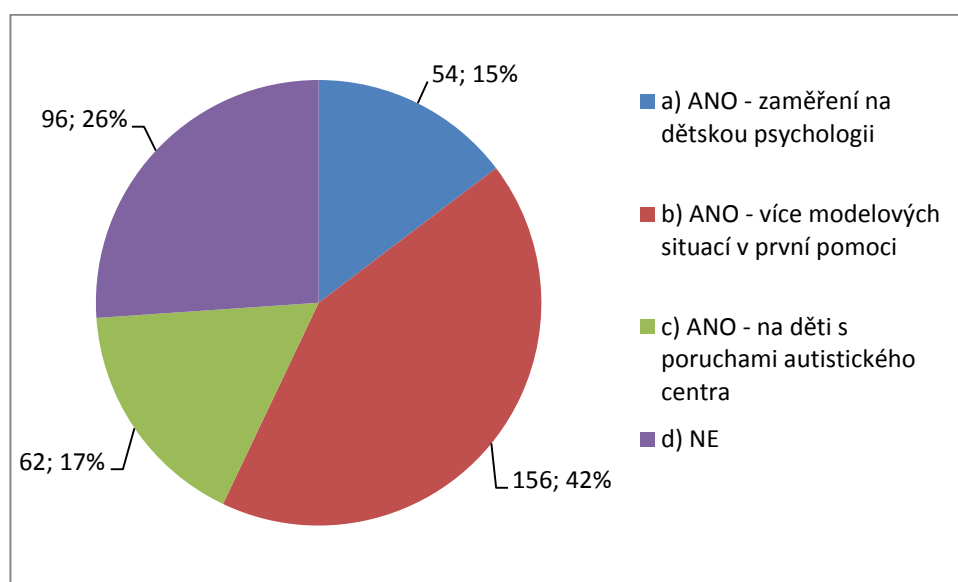
Graf 7: Otázka 4d: Lektor používal technické pomůcky ve výuce

Zdroj: Autor, 2020 (vlastní šetření)

V otázce 4d se hodnotilo používání technických pomůcek ve výuce. Zda je lektor používal adekvátně a vhodně. Jedničkou hodnotilo 257 absolventů, dvojkou 102 absolventů a známku tři použilo 9 absolventů. Znamky čtyři a pět nebyly požit.

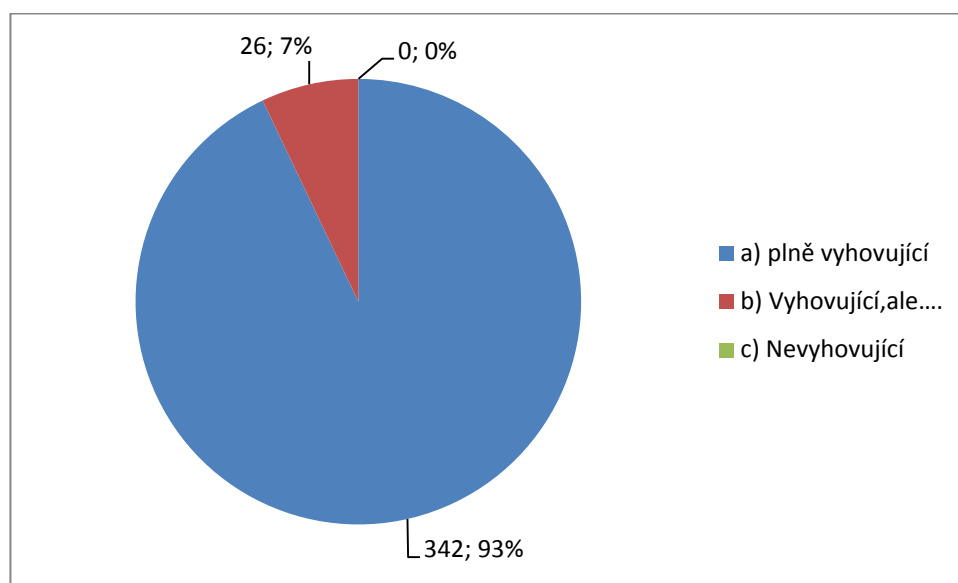
Graf 8: Otázka 5: Myslíte si, že je třeba se zaměřit na uvedená témata

Zdroj: Autor, 2020 (vlastní šetření)

V otázce číslo pět hodnotili absolventi, zda by se vzdělávací program měl zaměřit na specifikovaná témata. Téma dětské psychologie by přivítalo 54 absolventů. Více modelových situací v první pomoci by chtělo 156 absolventů a zaměřit se na děti s poruchami autistického spektra by chtělo 62 absolventů. Na tuto otázku odpovědělo 96 absolventů.

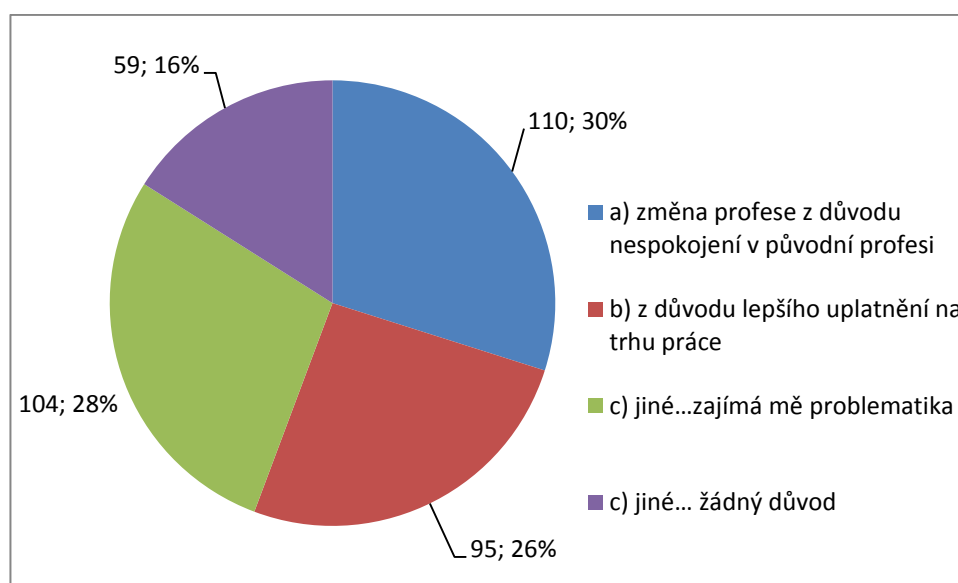
Graf 9: Otázka 6: Prostory realizace kurzu, včetně vybavení

Zdroj: Autor, 2020 (vlastní šetření)

V otázce číslo šest bylo zjišťováno, jak byly absolventi spokojeni s prostory, ve kterých byl vzdělávací program realizován. Plně vyhovující byl pro 342 absolventů. Vyhovující byl pro 26 absolventů. Ale nelíbil se jim velký počet účastníků vzhledem k malému prostoru místnosti. Jako nevhovující nehodnotil prostor nikdo.

Graf 10: Otázka 7: Z jakého důvodu kurz absolvujete

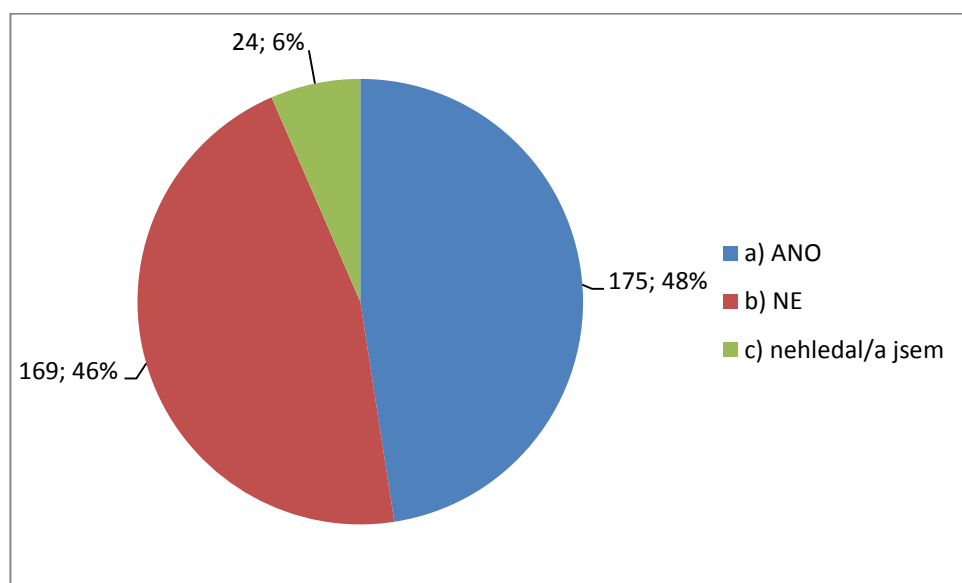

Zdroj: Autor, 2020 (vlastní šetření)

V otázce číslo sedm byly zjišťovány důvody, které vedly respondenty k absolvování rekvalifikačního kurzu. Změnit profesi z důvodu nespokojení v původním povolání jako důvod absolvování vzdělávacího kurzu vybralo 110 absolventů.

Důvod najít lepší uplatnění na trhu práce vybralo 95 absolventů. Důvod, kdy absolventy zajímá daná problematika, vybralo 104 absolventů. Žádný důvod k absolvování mělo 59 absolventů.

Graf 11: Otázka 8: Máte již přislíbené pracovní místo

Zdroj: Autor, 2020 (vlastní šetření)

V otázce číslo osm bylo zjišťováno, zda absolventi mají přislíbené místo chůvy. Odpověď ano vybralo 175 absolventů. Odpověď ne, tedy nemá přislíbené místo 169 absolventů. Práci chůvy nehledalo 24 absolventů.

Metoda focus groups:

Otázka číslo tři: Je důležité, zda praxe účastníků rekvalifikačního kurzu probíhá ve státní nebo soukromé instituci?

Odpověď na otázku číslo tři – ředitelka mateřské školy 1:

Praxe pro účastnice rekvalifikačního kurzu Chůva v předškolním vzdělávání je jednoznačně přínosnější ve státní mateřské škole, protože budoucí chůva má možnost vidět systém českého předškolního školství, který je provozován plnohodnotně vzdělanými předškolními pedagogy v realistickém běžném počtu dětí (24-28).

Státní mateřská škola musí pracovat tak kvalitně, aby obstála při kontrole ze strany rodičů, zřizovatele, ČŠI i dalších odborníků, což v soukromých mateřských školách či dětských skupinách není zcela obvyklé.

Odpověď na otázku číslo tři – ředitelka mateřské školy 2:

Státní mateřská škola na rozdíl od soukromé mateřské školy nebo dětské skupiny, musí dodržovat spoustu postupů při výchovně vzdělávacím působení na děti. Dodržuje se režim dne, stanovují se záměry, cíle vzdělávání a zároveň se zohledňuje individualita každého dítěte, plní se třídní vzdělávací programy. Paní učitelky jsou kvalifikované a neustále se vzdělávají a zdokonalují. Proto chůvy, které jdou na praxi do státní mateřské školy, získají mnoho praktických zkušeností a vidí možnosti, jak s dětmi pracovat a jak k nim správně přistupovat.

Odpověď na otázku číslo tři – ředitelka základní a mateřské školy 3:

Myslím si, že stejně jako v každé profesi, záleží vždy na lidech. Pokud svou profesi dělají zodpovědně a s láskou, budou mít správné informace absolventi praxe v mateřské škole státní, v mateřské škole soukromé i v dětské skupině. Ale vzhledem k tomu, že státní mateřská škola musí splňovat spoustu předpisů, paní učitelky musí pracovat tak, aby naplňovaly obsah Rámcového vzdělávacího programu předškolní výchovy, jsem přesvědčena, že právě ve státní mateřské škole získají přesné informace a od paní učitelek zkušenosti, jak správně vést a pracovat s dětmi předškolního věku.

Odpověď na otázku číslo tři – ředitelka mateřské školy 4:

Protože třídy ve státní mateřské škole se naplňují až do počtu 28 dětí, je práce s dětmi v takto velké skupině naprosto odlišná od práce s dětmi v soukromé mateřské škole nebo dětské skupině, kde je malá skupina dětí. Myslím si, že státní mateřská škola, která musí splňovat a akceptovat spoustu předpisů a zákonů, prochází spoustou kontrol, paní učitelky se povinně vzdělávají v průběhu školního roku, může praktikantkám rekvalifikačního vzdělávacího kurzu předat daleko víc, než pokud budou v nějaké dětské skupině, kde je jen malá skupina dětí.

5.7 Interpretace a diskuze

Otázka 1. Jste žena x muž? Zde bylo zjištěno, že většina absolventů kurzu byly ženy. Je to zřejmě dané charakterem povolání, na které se v rekvalifikačním kurzu připravují a po té vykonávají.

Otázka 2. Váš věk je? Možnosti byly: a) 18 – 30 let, b) 30 – 45 let, c) 45 – 60 let, d) 60 a více let. Věkový průměr zájemců o tento kurz byl především z období střední a mladší dospělosti. Zřejmě to má souvislost i s otázkou číslo sedm, která se zajímá o důvody, které vedly respondenty k absolvování kurzu.

Otázka 3. Jak byste ohodnotil/a vzdělávací program z hlediska obsahu. Možnosti byly: a) zcela dostačující, b) více než průměrný, c) průměrný, d) podprůměrný. Z odpovědí respondentů vyplynulo, že pro většinu je kurz dostačující.

Otázka 4. Klasifikujte lektora a jeho vzdělávací metody (známka 1 – 5 jako ve škole). Možnosti byly: a) látku přednáší srozumitelně, b) dokázal vždy erudovaně odpovědět na Vaše dotazy, c) vedl výuku koncepčně, d) používal adekvátně technické pomůcky ve výuce.

Pokud jde o lektora a jeho vzdělávací metody, tak většina respondentů hodnotila, že látku přednáší srozumitelně, odpovídal na položené otázky vždy erudovaně, výuku vedl koncepčně a technické pomůcky používal adekvátně.

Otázka 5. Myslíte si, že je třeba se zaměřit na uvedená témata? Možnosti byly a) Ano – na dětskou psychologii, b) Ano - více modelových situací první pomoci, c) Ano – na děti s poruchami autistického spektra, d) Ne.

Pokud jde o obsah kurzu, objevil se souhlas s návrhem zaměřit se ve výuce na oblast dětské psychologie, zařadit více praktických ukázek z první pomoci a zaměřit se na poruchy autistického centra u dětí.

Otázka 6. Prostory realizace vzdělávacího programu, včetně vybavení jsou: a) plně vyhovující, b) vyhovující, ale (zde se mohli respondenti vyjádřit vlastními slovy), c) nevyhovující.

Pro většinu respondentů byly prostory, ve kterých probíhala výuka, plně vyhovující. Výtky se týkaly velikosti prostoru a počtu účastníků. Také toho, že nebylo k dispozici občerstvení. Pokud jde o velikost prostoru, ve kterém probíhal vzdělávací kurz, bylo by vhodné zjistit, ve kterém městě byli respondenti nespokojeni. Vzhledem k tomu, že kurzy probíhají na různých místech, nelze tuto odpověď paušalizovat na všechna města a místa.

Otázka 7. Z jakého důvodu kurz absolvujete. Nabízené možnosti byly: a) změna profese z důvodu nespokojení v původním povolání, b) z důvodu lepšího uplatnění na trhu práce, c) jiné – zajímá mě problematika, jiné – žádný důvod.

Respondenti na tuto otázku odpovídali, že chtěli změnit profesi z důvodu nespokojenosti v původním povolání a také proto, že je problematika ohledně

vzdělávání dětí zajímá. Vyskytly se i odpovědi, že k absolvování kurzu neměli žádný důvod.

Otázka 8. Máte již přislíbené pracovní místo chůvy? Možnosti byly: a) Ano, b) Ne, c) nehledal/a jsem.

Většina respondentů má již přislíbené místo chůvy. Vzhledem k tomu, že bez kvalifikace nemohou být na pracovní pozici chůva zaměstnání, zaměstnavatelé jim pracovní místo přislíbili a čekají, až absolvují tento rekvalifikační kurz. Ale najdou se i tací, kteří pracovní pozici chůvy ještě vůbec nehledali. Bylo by zajímavé zjistit, proč se pro tento rekvalifikační kurz rozhodli. Zda vůbec toto zaměstnání chtějí vykonávat.

5.8 Závěry výzkumu

Hypotéza 1: Když jsou respondenti v původním zaměstnání nespokojeni, pak dojde ke změně profese – absolvování kurzu.

Tato hypotéza byla zcela potvrzena. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že většina respondentů se účastní rekvalifikačního kurzu, protože jsou ve své původní profesi nespokojeni, další podstatná část si myslí, že se s touto kvalifikací lépe uplatní na trhu práce. Nemalá část respondentů se o oblast práce s dětmi a problematiku s tím spojenou, zajímá.

Hypotéza 2: Čím více se obsah kurzu bude zabývat otázkou dětské psychologie a praktickými otázkami z oblasti první pomoci, tím více bude vzdělání absolventů kurzu kvalitnější.

Tato hypotéza byla potvrzena. Respondenti uvedli, že by jim v jejich rekvalifikačním vzdělávání pomohlo více se zaměřit na dětskou psychologii, na praktické ukázky první pomoci a modelové situace první pomoci.

Hypotéza 3: Přínos praxe pro respondenty ovlivňuje instituce (státní x soukromá), ve které praxe probíhá.

Tato hypotéza byla zcela potvrzena metodou focus groups, kdy čtyři ředitelky mateřských škol a zároveň autorizované zástupkyně autorizované osoby potvrdily, že je pro absolventy kurzu přínosné, aby praxi absolvovali ve státní instituci.

ZÁVĚR

Význam chůvy v rodině nebo v mateřské škole je velký. Pro optimální vývoj a rozvoj dítěte je v období od narození do konce předškolního věku rodinné prostředí ideální. Ve chvíli, kdy je nutné využít nerodinného prostředí, je důležité, aby dítě získalo důvěru k osobě pečující.

Tato diplomová práce se zaměřila na oblast profesního vzdělávání chův. Cílem práce bylo prozkoumat profesní vzdělávání ve vybrané vzdělávací organizaci. Teoretická část obsahovala čtyři kapitoly.

V jednotlivých kapitolách jsem se postupně zaměřila na vysvětlení základních pojmů, které se pojí s tématem. Dále na význam rodiny, působení chůvy v rodině a v mateřské škole, profesním vzděláváním chůvy a motivací k rekvalifikačnímu vzdělávání.

V empirické části byl představen výzkum provedený kvantitativním šetřením, explorativní metodou. K ověření předpokladů - hypotéz průzkumu a k dosažení cíle byla zvolena dotazníková technika a technika focus groups. Vyhodnocením všech dostupných podkladů jsem dospěla k závěru, že stanovené výzkumné hypotézy byly potvrzeny. Rekvalifikační kurz absolvovali respondenti především proto, že byli v původní profesi nespokojeni, očekávají s touto kvalifikací lepší uplatnění na trhu práce. Dále bylo zjištěno a potvrzeno, že by respondenti přivítali více informací z oblasti dětské psychologie, také praktické ukázky a modelové situace z první pomoci. Zde se potvrzuje, že to, co člověk získá prožitkem, to si lépe zapamatuje. Platí u dětí i dospělých jedinců. Třetí hypotézu potvrdily ředitelky mateřských škol a ředitelka základní a mateřské školy. Mateřské školy zřizované státem podstupují kontroly ze stran zřizovatele a nadřízených orgánů a nemohou si dovolit pracovat jinak, než je jim určeno zákonem, vyhláškami a předpisy. Když budou budoucí chůvy absolvovat povinnou praxi v těchto zařízeních, mohou získané poznatky a zkušenosti využít nejen při závěrečné zkoušce, ale i ve svých institucích, kde budou pracovat.

Přínos výzkumného šetření je v tom, že na základě zjištěných výsledků bude upraven vzdělávací obsah tohoto rekvalifikačního kurzu tak, aby byl přínosným

pro absolventy kurzu a zároveň splňoval veškeré požadavky Národní klasifikační soustavy. Po domluvě se vzdělávací agenturou bude sestavena pracovní skupina, kde jedním ze členů bude i autorka diplomové práce. Pracovní skupina bude mít za úkol sepsat metodický materiál, který bude obsahovat nejen základní teoretické informace pro chůvy, ale především se zaměří na praktické a modelové situace z oblasti pedagogické a zdravotní. Podkladem pro tuto změnu metodického materiálu budou informace od respondentů dotazníkového šetření v této diplomové práci. Bylo by vhodné stanovit si dobu, po které by se opět udělal výzkum mezi absolventy kurzu, a porovnáním výsledků by se zjistilo, zda tyto změny přispěly ke zvýšení kvality poskytovaného vzdělávání.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- BARTÁK, J., 2011. *Jak vzdělávat dospělé*. Praha: UJAK. ISBN: 978-80-7452-020-4.
- BARTÁKOVÁ, H., KULHAVÝ, V. *Rodina a zaměstnání: (deskriptivní fáze analýzy)*. Praha: VÚPSV, 2007. ISBN: 978-80-87007-62-4.
- HOLÍKOVÁ, P. *Motivace učitelů k DVPP*. Praha, 2014. Bakalářská práce. UJAK Praha, katedra andragogiky. Vedoucí kvalifikační práce: Lenka Petelíková.
- KOLÍNSKÁ, R., 2015. *Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky*. Praha, 2015. Výuková skripta. Mavo s r. o.
- KOLEKTIV AUTORŮ, 2013. *Rodina v II. Decenniu 21. Století*. Praha: Educa Servis. ISBN: 978-80-87306-13-0.
- KOPECKÝ, M., 2008. *Vzdělávání na doživotí*. Respekt institut, o. p. s. ISBN: 978-80-904153-0-0.
- KROPÁČKOVÁ, J., SPLAVCOVÁ, H., 2016. *Dvouleté děti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe. Dobrá školka. ISBN: 978-80-7496-270-7.
- MATĚJČEK, Z., 1986. *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum. ISBN 08-011-86.
- MATĚJČEK, Z., 1992. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: SPN. ISBN: 80-04-25236-2.
- MATĚJČEK, Z., 2015. *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál. ISBN: 978-80-262-0853-2.
- MERTIN, V., 2004. *Na co se často ptáte-ze zkušeností dětského psychologa*. Scientia, spol. s r. o. ISBN: 80-7183-316-9.
- PREKOP, J., 2001. *Jak být dobrým rodičem*. Praha: Grada. ISBN: 978-80-247-9063-3.
- PREKOP, J., 2014, *Malý tyran.*, Praha: Portál. ISBN: 978-80-262-0773-3.

PRŮCHA, J., KOŤÁTKOVÁ, S., 2013. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Vyd. 1., Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0495-4.

SYSLOVÁ, Z., R. BURKOVICHOVÁ, J. KROPÁČKOVÁ, K. ŠILHÁNKOVÁ a L. ŠTĚPÁNKOVÁ, 2019. *Didaktika mateřské školy*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN: 978-80-7598-276-6.

ÚZ č. 1330., 2019. *Živnostenské podnikání, volný pohyb služeb, podpora podnikání*. Ostrava: Sagit, a. s. ISBN: 978-80-7488-364-4.

VETEŠKA, J., SALIVAROVÁ, J., 2013. *Vzdělávání dospělých-příležitosti a úskali v globalizovaném světě* Praha: Educa servis ve spolupráci s UJAK. ISBN: 978-80-87306-12-3.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

PRINCE, E.- S., 2013. The 7 soft skills you need to stay one step ahead. Harlow: Pearson. ISBN: 144792956X.

Seznam použitých internetových zdrojů

ČESKÁ ASOCIACE CHŮV. [on line] © 2020 [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <https://csach.cz/>

GENDR A VÝZKUM. *Rodina a rodičovství v individualizované společnosti* [online]. © Místo: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, vychází od - 2000 [5. 1. 2020]. ISSNOnline 1805-7632. Dostupné z:

https://www.genderonline.cz/uploads/19e1c1e62eb03a1cdae73d9d7b574a41a0cc1054_r odina-a-rodicovstvi-v-individualizovane-spolecnosti.PDF

GRŮZOVÁ, L., SYSLOVÁ, Z. *Dvouleté dítě v předškolním vzdělávání* [online]. © [cit.2020-02-03]. Dostupné z:

<https://munispace.muni.cz/library/catalog/view/795/2537/440-1/#preview>

MŠMT. *Podrobný informační materiál ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let v mateřské škole* [online]. © [2020-01-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/podrobny-informacni-material-ke-vzdelavani-deti-od-2-do-3>

NÁRODNÍ SOUSTAVA KVALIFIKACÍ. [on line] © [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.narodnikvalifikace.cz/>

PALONCYOVÁ, J., J. BARVÍKOVÁ, V. KUCHAROVÁ A k. psychlová. [ON LINE] © [CIT. 2020-01-03]. DOSTUPNÉ Z:

http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_381.pdf

KULHAVÝ, V., BARTÁKOVÁ, H. *Rodina a zaměstnání II. Mladé rodiny.* [Family and employment II. Young families.] [on line] © [cit. 2020-01-03]. Dostupné z:

<http://praha.vupsv.cz/>

SEZNAM ZKRATEK

Apod.	-	a podobně
BOZP	-	bezpečnost a ochrana zdraví při práci
Č.	-	číslo
ČSN EN	-	česká technická norma a evropská norma
MŠ	-	mateřská škola
MŠMT	-	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Např.	-	například
PO	-	požární ochrana
OP VVV	-	operační program věda, výzkum a vzdělávání
RVP PV	-	Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání
Sb.	-	sbírka
Tj.	-	to je
Tzv.	-	tak zvaná

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Faktory působící na vývoj dětí 16

Obrázek 2: Kolektivní péče o děti předškolního věku v ČR 18

Seznam tabulek

Tabulka 1: Souhlas s výroky týkajícími se vlivu pečovatelských závazků na rodiče, podle pohlaví, vzdělání a přítomnosti dětí (v%) 21

Seznam grafů

Graf 1: Otázka 1: Jste žena x muž 63

Graf 2: Otázka 2: Věk respondenta 64

Graf 3: Otázka 3: Jak byste ohodnotil/a vzdělávací program z hlediska jeho obsahu.... 65

Graf 4: Otázka 4a: Lektor látku přednáší srozumitelně (klasifikace jako ve škole) 65

Graf 5: Otázka 4b: Lektor dokázal erudovaně odpovědět na otázky 66

Graf 6: Otázka 4c: Lektor vedl výuku koncepčně 67

Graf 7: Otázka 4d: Lektor používal technické pomůcky ve výuce 67

Graf 8: Otázka 5: Myslíte si, že je třeba se zaměřit na uvedená témata 68

Graf 9: Otázka 6: Prostory realizace kurzu, včetně vybavení 69

Graf 10: Otázka 7: Z jakého důvodu kurz absolvujete 69

Graf 11: Otázka 8: Máte již přislíbené pracovní místo 70

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník	I
-----------------------------------	----------

Dotazník

Vážené respondentky, vážení respondenti,

obracím se na Vás s žádostí o vyplnění mého dotazníku, který poslouží jako podklad pro diplomovou práci na téma „Profesní kvalifikace chůvy pro děti do zahájení povinné školní docházky“. Dovoluji si Vás požádat o co nejpřesnější a pravdivé vyplnění dotazníku. Účast ve výzkumu je anonymní a dobrovolná. Předem děkuji za spolupráci. U většiny otázek jsou uvedeny varianty, prosím, vyberte tu, která Vás nejlépe vystihuje. V otázkách, kde odpověď znázorňuje škála, označte kroužkem příslušný stupeň odpovídající Vaší odpovědi.

Velice děkuji za Vaši ochotu a čas.

Petra Holíková, studentka 2. ročníku navazujícího magisterského studia, obor Andragogika.

1. Jste žena x muž? (nehodící škrtněte)
 - a) Žena
 - b) Muž

2. Váš věk je: (odpověď zaškrtněte)
 - a) 18 – 30 let
 - b) 30 – 45 let
 - c) 45 -60 let
 - d) 60 a více let

3. Jak byste ohodnotil/a vzdělávací program z hlediska jeho obsahu? (odpověď zaškrtněte)
 - a) Zcela dostačující
 - b) Více než průměrný
 - c) Průměrný
 - d) Podprůměrný

4. Klasifikujte lektora a jeho vzdělávací metody (1-5 známka jako ve škole).
- a) Látku přednáší srozumitelně.....
 - b) Dokázal vždy erudovaně odpovědět na Vaše dotazy.....
 - c) Vedl výuku koncepčně.....
 - d) Používal technické pomůcky ve výuce.....
5. Myslíte si, že by vzdělávací program měl obsahovat ještě nějaká témata?
- a) Ano – dětská psychologie
 - b) Ano – více modelových situací první pomoci
 - c) Ano – na děti s poruchami autistického spektra
 - d) Ne
6. Prostory realizace vzdělávacího programu, včetně vybavení jsou:
- a) Plně vyhovující
 - b) Vyhovující,
ale.....
 - c) Nevhovující.....
7. Z jakého důvodu kurz absolvujete?
- a) Změna profese z důvodu nespokojení v původním povolání
 - b) Z důvodu lepšího uplatnění na trhu práce
 - c) Jiné – zajímá mě problematika
 - d) Jiné – žádný důvod
8. Máte již přislíbené pracovní místo chůvy?
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nehledal/a jsem

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Petra Holíková

Obor: Andragogika

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Profesní kvalifikace chůvy pro děti do zahájení povinné školní docházky

Rok: 2020

Počet stran textu bez příloh: 69

Celkový počet stran příloh: 2

Počet titulů českých použitých zdrojů: 17

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 7

Vedoucí práce: PhDr. Lenka Petelíková